

**UCHWAŁA NR 360/XLVI/14
RADY POWIATU GRODZISKIEGO
z dnia 28 sierpnia 2014 r.**

w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Grodziskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 595 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.) po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, Rada Powiatu Grodziskiego uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się „Program ochrony środowiska dla Powiatu Grodziskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały

§ 2.

Traci moc uchwała nr 223/XXXIV/09 Rady Powiatu grodziskiego z dnia 27 sierpnia 2009r. w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Grodziskiego” wraz z „Planem gospodarki odpadami dla Powiatu Grodziskiego” na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

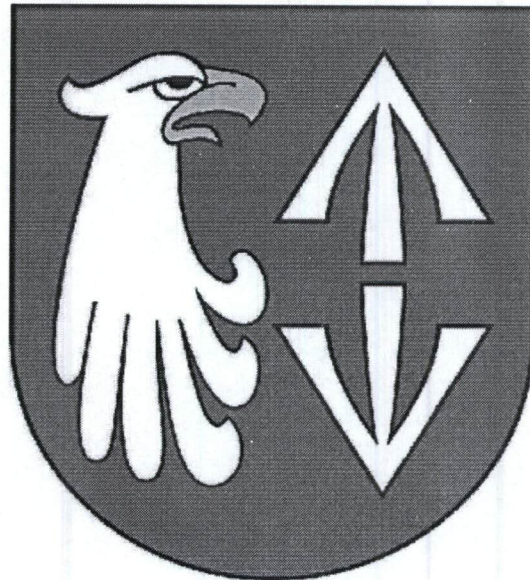
Przewodniczący Rady
Powiatu Grodziskiego

Wojciech Hardt

Załącznik
do Uchwały nr 360/XLVI/14
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia 28 sierpnia 2014 roku

ZARZĄD POWIATU GRODZISKIEGO

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GRODZISKIEGO NA LATA 2013 – 2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU

Grodzisk Mazowiecki 2013

Autorzy opracowania:

Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Gospodarki Wodnej
Starostwa Powiatu Grodziskiego

Konsultacje:

Dr Agnieszka Dalbiak

Spis treści:

STRESZCZENIE	4
1. WPROWADZENIE	7
1.1 Podstawy prawne	7
1.2 Cele i zakres Programu	7
1.3 Funkcje Programu	8
1.4 Wytyczne dla gmin dotyczące sporządzania programów ochrony środowiska	9
2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU GRODZISKIEGO WRAZ Z PODZIAŁEM ADMINISTRACYJNYM	9
3. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO OCHRONA - DIAGNOZA	18
3.1 Polityka i zarządzanie ochroną środowiska	18
3.2 Gospodarka odpadami	22
3.3 Jakość powietrza atmosferycznego	23
3.4 Gospodarka wodno – ściekowa	25
3.5 Zaopatrzenie w wodę	27
3.6 System oczyszczania ścieków	30
3.7 Powierzchnia ziemi. Gleby	32
3.8 Hałas	34
3.9 Ochrona przyrody	35
3.10 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska. Awarie	38
3.11 Surowce i zasoby mineralne	39
3.12 Udział społeczny w ochronie środowiska. Edukacja ekologiczna	39
4. PLANOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA GMIN POWIATU GRODZISKIEGO	40
5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	44
6. CELE I PRIORYTETY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GRODZISKIEGO	46
6.1. Stała poprawa stanu środowiska.	47
6.1.1 Poprawa jakości wód	47
6.1.2 Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	47
6.1.3. Działania związane z ochroną powierzchni ziemi	48
6.1.4 Poprawa klimatu akustycznego	48

6.1.5	Zapewnienie ładu przestrzennego	48
6.2.	Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii i zasobów naturalnych.....	49
6.3.	Wspieranie działań mających na celu ochronę przyrody	50
6.4.	Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu	50
6.5.	Zwiększenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz osób prowadzących działalność gospodarczą na jego terenie.....	51
7.	GOSPODAROWANIE ODPADAMI	52
8.	WDRAŻANIE CELÓW PROGRAMU.....	53
9.	MONITORING REALIZACJI „PROGRAMU...”	56
10.	ANALIZA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GRODZISKIEGO NA LATA 2013 – 2016 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2020 NA ŚRODOWISKO.....	57
11.	ZADANIA WŁASNE POWIATU, HARMONOGRAM I PRZYBLIŻONE KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU	59
	Załącznik nr 1 Harmonogram działań proekologicznych przewidzianych do realizacji na poziomie samorządów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.....	60
	Załącznik nr 2 Przybliżone koszty wdrożenia programu wynikającego z harmonogramu	62
	Załącznik nr 3 Wskaźniki monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska	63

STRESZCZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.), organ wykonawczy powiatu sporządza, a Rada Powiatu uchwała powiatowy program ochrony środowiska. Celem programu jest realizacja polityki ekologicznej państwa, uchwalanej przez Sejm RP na 4 lata z perspektywą czteroletnią. Program ochrony środowiska podobnie jak Polityka ekologiczna, jest dokumentem mającym na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. Program ochrony środowiska ma stymulować owe podmioty do podejmowania określonych działań zmierzających w konsekwencji do poprawy stanu środowiska, niemniej jednak sam dokument nie nakłada na nikogo obowiązków ani nie nadaje uprawnień. Dokument ten dla powiatu określa kierunki lokalnej polityki ekologicznej. Program prezentuje opis, ocenę i problemy ochrony środowiska oraz zadania i cele do wykonania w okresie czterech lat z czteroletnią perspektywą czasową na kolejne lata. Zawiera listę działań, które mają być realizowane w latach 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. Ponadto dokument ten określa priorytety, środki finansowe wraz ze źródłami finansowania niezbędne do poprawy środowiska przyrodniczego w powiecie grodziskim.

Program, po jego uchwaleniu, stanowić będzie podstawowy dokument Powiatu Grodziskiego w zakresie ochrony środowiska oraz punkt odniesienia do tworzenia gminnych programów ochrony środowiska. Osiągnięcie celu jakim jest poprawa elementów środowiska przyrodniczego w określonej perspektywie czasowej, wymagać będzie współpracy z gminami wchodzącymi w skład Powiatu Grodziskiego, instytucjami, organizacjami pozarządowymi, szkołami i innymi osobami zainteresowanymi. Przygotowany dokument aktualizuje dotychczasowe działania. Punktem wyjścia dla wykonania aktualizacji programu ochrony środowiska w Powiecie Grodziskim była zarówno ocena stanu poszczególnych elementów środowiska - dokonana na podstawie uzyskiwanych wyników monitoringu prowadzonego przez różne służby, a w szczególności przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska jak i sprawozdań z realizacji działań wyznaczonych przez politykę ekologiczną powiatu i wchodzących w jego skład gmin. W gminach wchodzących w skład powiatu rozpoznano główne problemy ekologiczne oraz określono działania, które należy podjąć w celu rozwiązania tych problemów. Gminy przedłożyły opracowania, w których wskazały działania możliwe do podjęcia.

Program ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku przygotowano siłami własnymi Starostwa Powiatu Grodziskiego, w trakcie

tworzenia dokumentu współpracowano z właściwymi organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi, oraz innymi organizacjami funkcjonującymi na terenie Powiatu Grodziskiego, których działania dotyczą ochrony środowiska.

W postępowaniu, którego przedmiotem było sporządzenie omawianego dokumentu zapewniono możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235). Starosta Grodziski działając na podstawie art. 39 ust. 1 powyższej przywołanej ustawy podał do publicznej wiadomości informacje o przystąpieniu do opracowania *Programu ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku* informując jednocześnie, że projekt dokumentu został umieszczony na stronie Starostwa Powiatu Grodziskiego. Ponadto każdy zainteresowany mógł zapoznać się z treścią projektu Programu i dokumentacją źródłową w Wydziale Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Gospodarki Wodnej Starostwa Powiatu Grodziskiego.

Nadrzędnym celem działań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu grodziskiego, zgodnie z niniejszym *Programem...* jest: zrównoważony rozwój powiatu oraz stała poprawa warunków życia jego mieszkańców.

Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez:

- wspieranie rozwoju gospodarczego, tworzenie nowych miejsc pracy i popieranie aktywności zawodowej mieszkańców powiatu. W sposób szczególny wspierane będzie lokowanie na terenie powiatu przedsięwzięć nie wpływających negatywnie na stan środowiska;
- wspieranie rozwoju infrastruktury zapewniającej właściwy standard życia mieszkańców powiatu (powiększanie sieci wodociągów i kanalizacji, w związku z nowymi przepisami wynikającymi z ustawy o zorganizowanie systemu usuwania odpadów, rozwijanie komunikacji zbiorowej, utrzymanie właściwego stanu dróg, rozbudowa sieci telefonicznej i internetowej);
- zwiększanie aktywności obywatelskiej i podnoszenie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez wspieranie edukacji formalnej w tej dziedzinie oraz wspomaganie działalności organizacji proekologicznych;

- stałe ograniczanie emisji substancji szkodliwych i energii poprzez wzmocnienie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi zanieczyszczenia do środowiska, ściśle egzekwowanie decyzji administracyjnych, wspieranie przedsiębiorców w podejmowaniu działań proekologicznych;
- bierną i czynną ochronę zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu, w tym tworzenie nowych obiektów chronionych oraz wzmocnienie nadzoru nad obszarami i obiektami chronionymi.

W programie wskazano cele główne. A są to:

1. Stała poprawa stanu środowiska i związanej z nim jakości życia mieszkańców powiatu poprzez kontynuowanie rozpoczętych na terenie powiatu działań związanych z ochroną środowiska oraz prowadzenie tych prac w zakresie ochrony środowiska, których nie udało się zrealizować w latach poprzednich.
2. Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii i zasobów naturalnych.
3. Wzmocnienie nadzoru nad obszarami objętymi różnymi formami ochrony przyrody i terenami o dużych walorach przyrodniczych oraz wspieranie działań mających na celu ochronę przyrody (podejmowanych przez różne instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i podmioty gospodarcze).
4. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem nadzoru nad transportem substancji niebezpiecznych przez teren powiatu, w ramach procedur postępowania na wypadek awarii i katastrof.
5. Zwiększanie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz osób prowadzących działalność gospodarczą na jego terenie.

Powyższe cele główne realizowane będą, poprzez cele szczegółowe oraz zadania wdrażane w dwóch horyzontach czasowych:

- krótkookresowym (lata 2013 – 2016),
- średnioterminowym (do roku 2020).

1. WPROWADZENIE

1.1 Podstawy prawne

Prawny obowiązek tworzenia powiatowych programów ochrony środowiska (powiatowej polityki ekologicznej) wprowadziła norma prawna zawarta w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.). Norma ta, zawarta w art. 17.1 stanowi, że: „... organ wykonawczy (...) powiatu, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza (...) powiatowe programy ochrony środowiska ...”. Zakres tych dokumentów uszczegóławiają przepisy zawarte w art. 14 cytowanego aktu prawnego. Zgodnie z nim polityka ekologiczna powiatu powinna określać w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Zgodnie z brzmieniem art. 14. ust. 2 politykę ekologiczną (a co za tym idzie i *Program*) przyjmuje się na okres czterech lat z perspektywą obejmującą kolejne 4 lata.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami powiatowy program ochrony środowiska powinien zostać zaopiniowany przez organ wykonawczy województwa, na terenie którego znajduje się powiat.

Ustawodawca nakazał także organom wykonawczym powiatów składanie co 2 lata sprawozdań, Radzie Powiatu, z realizacji programu.

1.2 Cele i zakres Programu

Głównym celem niniejszego dokumentu jest aktualizacja polityki ekologicznej powiatu grodziskiego. Dokonano jej w taki sposób, aby była ona zgodna z kierunkami polityki ekologicznej państwa, oraz nowym programem ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego. Tym niemniej, chociaż jest to tylko aktualizacja przyjętej w 2009 roku polityki ekologicznej powiatu, to niniejszy dokument opracowano w taki sposób, żeby stanowił zamkniętą całość. Dlatego też powtórzono w nim część informacji zawartych w *Programie...* z roku 2009, w szczególności dotyczących zagadnień ogólnych.

Podstawą *Programu ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego...* jest konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju, która oznacza w praktyce, że w procesach rozwoju społeczno – gospodarczego kryteria ochrony środowiska traktowane są równoważnie z kryteriami społecznymi i gospodarczymi. Innymi zasadami, do których odwołuje się *Program...* są zasady ogólne, leżące u podstaw polityki ochrony środowiska UE i Polski takie jak:

- zasada przezorności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,

- równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada uspołecznienia
- zasada subsydiarności,
- zasada efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

Zakres *Programu ochrony środowiska dla powiatu grodzkiego...* odnosi się do całokształtu zagadnień sozologicznych i ekologicznych występujących na obszarze powiatu. W szczególności zawiera on informacje na temat:

- priorytetowych działań na rzecz utrzymania środowiska przyrodniczego we właściwym stanie i przeciwdziałaniu jego degradacji, w podziale na przedsięwzięcia krótkoterminowe (których realizacja obejmuje lata 2013 – 2016) i długoterminowe (do roku 2020). Osiągnięcie poprawy elementów środowiska przyrodniczego w założonej perspektywie czasowej wymagać będzie współpracy z gminami, instytucjami;
- harmonogramu konkretnych zadań w zakresie: ograniczenia emisji, ochrony zasobów przyrodniczych, racjonalnego gospodarowania środowiskiem, prośrodowiskowej aktywizacji społeczeństwa i wzrostu świadomości ekologicznej z podziałem na:
 - zadania powiatu,
 - zadania innych organów administracji publicznej oraz instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych,
 - zalecenia dla gminnych programów ochrony środowiska,
 - uwarunkowania realizacyjne *Programu...*, jego wdrożenie i monitoring.

Program... dotyczy obszaru powiatu grodzkiego, tym niemniej bierze on pod uwagę różnego rodzaju powiązania, w tym ekologiczne z powiatami sąsiednimi.

Program... opracowany jest z uwzględnieniem ustrojowej pozycji samorządu powiatu i jego kompetencji wynikających z przepisów prawa ochrony środowiska, a więc ograniczonych własnych możliwości realizacyjnych i finansowych.

Program... przygotowany został z udziałem społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235). Założenia do programu, materiały i wnioski przedstawiano na stronie urzędu. Zainteresowani mogli śledzić przebieg prac nad *Programem...* stosowna dokumentacja znajduje się w Starostwie Powiatu Grodzkiego.

1.3 Funkcje Programu

Niniejszy „*Program ochrony środowiska...*” dla powiatu grodzkiego ma stać się podstawowym dokumentem opisującym szczegółowe działania na rzecz ochrony środowiska w powiecie.

W szczególności:

- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju powiatu,
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w powiecie,
- ułatwia opiniowanie gminnych programów ochrony środowiska, wydawanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska,

- obiektywizuje wydawanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska,
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program... omawia szczegółowo zadania na lata 2013 – 2016. Taki horyzont czasowy przyjęto zgodnie z przepisami ustawy - Prawo ochrony środowiska.

1.4 Wytyczne dla gmin dotyczące sporządzania programów ochrony środowiska

Podstawowym obowiązkiem sporządzającego program ochrony środowiska dla gminy jest określenie celów ekologicznych do uzyskania których gmina uchwalając program zamierza dotrzeć. Koniecznym będzie także określenie priorytetów ekologicznych, gdyż determinują one wskazania programu na obszarze całej gminy. Realizacji priorytetów służyć będą działania, których lista jest częścią składową opracowania. Niezbędne jest też określenie poziomów celów jakich osiągnięcie możliwe będzie do uzyskania dzięki wdrożeniu programów ochrony środowiska w gminie i wynikać będzie z poziomu realizacji celów założonych w programie.

Schematem i niejako ramą konstrukcyjną programów ochrony środowiska dla gminy jest określenie rodzajów i harmonogramu wdrażania wszelkich działań proekologicznych ujętych w planie z wyszczególnieniem i rozbiciem na okresy realizacji.

Całość spinana będzie poprzez określenie zarówno mechanizmów prawno-ekonomicznych pozwalających osiągnąć założone cele jak i wskazanie zarówno kosztów uzyskania założonych poziomów jak i źródeł ich pozyskania.

Oparty na takich fundamentalnych założeniach program będzie czytelny i łatwy do monitorowania co jest niezbędnym wymogiem kontroli realizacji i wprowadzania niezbędnych korekt pod wpływem różnego rozwoju sytuacji.

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU GRODZISKIEGO WRAZ Z PODZIAŁEM ADMINISTRACYJNYM

Powiat Grodziski jest jednym z 42 powiatów województwa mazowieckiego. Dysponuje ogromnym potencjałem: gruntami pod inwestycje przemysłowe i mieszkaniowe, terenami atrakcyjnymi turystycznie i rekreacyjnie. Położony jest w odległości ok. 30 km na południowy zachód od Warszawy. Liczy ponad 80 tys. mieszkańców i ma powierzchnię 367 km kw.

MAPA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Powiat Grodziski - lokalizacja

W jego skład wchodzi sześć gmin: Grodzisk Mazowiecki, Baranów, Jaktorów, Milanówek, Podkowa Leśna i Żabia Wola.

1. Gmina Baranów,
2. Gmina Grodzisk Mazowiecki,
3. Gmina Jaktorów,
4. Gmina Milanówek,
5. Gmina Podkowa Leśna,
6. Gmina Żabia Wola.

Powiat Grodziski

W skład powiatu wchodzi:

- gminy miejskie: Milanówek, Podkowa Leśna
- gminy miejsko-wiejskie: Grodzisk Mazowiecki
- gminy wiejskie: Baranów, Jaktorów, Żabia Wola

Po północnej stronie Powiatu przebiega fragment Autostrada A2, docelowo łączącej granicę państwa z Niemcami w Świecku koło Słubic, województwo lubuskie, z granicą państwa z Białorusią w Kukurykach, województwo lubelskie.

Trasa szybkiego ruchu Warszawa - Katowice przecina Powiat na terenie gminy Żabia Wola, stąd łatwo można się dostać do Podkowy Leśnej, Milanówka i Grodziska Mazowieckiego. Trasa Warszawa-Łódź, stanowi oś komunikacyjną powiatu, przecina teren gmin Podkowa Leśna, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki i Jaktorów.

Położenie Powiatu względem Warszawy wraz z głównymi szlakami komunikacyjnymi

Powiaty podejmując decyzje dotyczące ich rozwoju korzystają z dokumentów strategicznych. Strategia rozwoju powiatu pozwala na długoterminowe planowanie działań w powiecie oraz ma wpływ na możliwości skutecznego zarządzania powiatem, jak również korzystania z funduszy unijnych.

Strategia, jako merytoryczne opracowanie diagnostyczno-planistyczne pozwala uporządkować i usystematyzować aktywność powiatu w perspektywie 10 lat. Strategia Rozwoju Powiatu Grodziskiego składa się z dwóch części. Pierwsza ma charakter analityczno-diagnostyczny – „Profil Społeczno-Gospodarczy Powiatu”, druga planistyczno-projekcyjny – „Strategia Rozwoju” sensu stricto.

W ramach pierwszej części zgromadzono i usystematyzowano informacje tworzące wieloaspektowy obraz społeczno-gospodarczy Powiatu. Rozdziały poświęcono ogólnej charakterystyce Powiatu, analizie demograficznej, społecznej oraz ekonomiczno-gospodarczej. W poszczególnych rozdziałach znalazły się szczegółowe informacje na temat struktury ludności, ruchów demograficznych, rynku pracy, przedsiębiorczości, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, służb publicznych, infrastruktury technicznej, ochrony środowiska. Powyższe dane posłużyły do zobrazowania pewnych trendów rozwojowych, dynamiki przemian społeczno-gospodarczych, określenia potencjału, wskazania zagrożeń i szans.

W części drugiej Strategii znalazło się wskazanie wizji i misji Powiatu. Określenie celów strategicznych, operacyjnych oraz konkretnych projektów ze wskazaniem terminu realizacji oraz źródeł finansowania. Ostatni element części planistycznej stanowi przedstawienie mierników i wskaźników monitoringu realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Grodziskiego.

Największym priorytetem inwestycyjnym dla władz miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej. Co roku ok. 30 % budżetu gminy przeznaczone jest na sukcesywne uzbrajanie terenów, budowę i modernizację dróg oraz rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Obecnie już 86 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej, a prawie 60 % z sieci kanalizacyjnej. W grudniu 2009 roku zakończyła się inwestycja, dofinansowana z unijnego Funduszu Spójności kwotą ok. 12 mln zł.

W efekcie wszystkie miejscowości w południowej części gminy zostały podłączone do wodociągu i kanalizacji. Modernizacja oczyszczalni polegała na wybudowaniu nowych obiektów oraz modernizacji istniejących, celem zapewnienia biologicznego usuwania azotu i fosforu oraz uzyskania efektu oczyszczania ścieków zgodnego z wymaganiami przepisów polskich i Unii Europejskiej.

Teren Gminy Grodzisk Mazowiecki jest generalnie równinny, przecięty dolinami trzech niedużych rzek: Rokitnicy, Rokicianki i Mrownej, które płyną z południa na północ - zgodnie z nachyleniem powierzchni. Najwyżej położony punkt gminy znajduje się w okolicach wsi Marynin (143,8 m n.p.m.), a najniższy w korycie rzeki Rokitnicy, koło wsi Żuków (88,6 m n.p.m.). Pod względem krajobrazowym gminę możemy podzielić na dwie części.

Część północna użytkowana jest głównie rolniczo i przemysłowo. Brak jest na tym obszarze większych skupisk leśnych, ale za to obficie występują stawy powstałe w dawnych wyrobiskach glinianych (Natolin, Chrzanów, Kraśnicza Wola) z typową roślinnością szuwarową.

Południowa część gminy to tereny idealne pod budownictwo mieszkaniowe. Malowniczy, typowo mazowiecki krajobraz, urozmaicają niewielkie kompleksy leśne w okolicach wsi Mościska, Marynin i Książenice. Są to głównie lasy mieszane sosnowo-dębowe.

Kilka dobrze zachowanych **starych parków** z bogatym drzewostanem i pomnikowymi okazami drzew możemy znaleźć zarówno na terenie miasta (Park Skarbków oraz park otaczający willę "Kaprys") jak i we wsiach: Chlebnia, Kłudzienko, Kozery, Kraśnicza Wola, Książenice, Stare Kłudno.

Ilość pomników przyrody i ich różnorodność w gminie Grodzisk Mazowiecki jest większa niż w pozostałych gminach Mazowsza. Należy do nich m.in. najwyższe drzewo gminy znajdujące się w parku zabytkowym we wsi Chlebnia - wiąz szypułkowy o wysokości 35 m i obwodzie pnia 3,9 m. Za pomnik przyrody uznane zostało również najgrubsze drzewo gminy - wierzba biała o obwodzie pnia 6,5 m i wysokości 28 m rosnąca w parku zabytkowym we wsi Kozery.

Zaledwie 18 km na północ od Grodziska Mazowieckiego znajduje się **Kampinoski Park Narodowy** - jedyny tak duży kompleks leśny położony w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy. Natomiast na terenie gminy dużą wartość, jako ostoja rzadkich gatunków flory i fauny, mają stawy we wsi Kraśnicza Wola, a także doliny rzek.

1506 ha południowej części gminy wchodzi w skład **Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**. Można tu często spotkać sarny, dziki, kuny i zające, a także różne gatunki ptaków drapieżnych (jastrzębie, sokoły, krogulce i sowy) oraz ptaków wodnych (żurawie, łabędzie i perkozy).

Obecnie trwają starania, aby w celu lepszej ochrony tego wyjątkowego rejonu, na terenie powiatu grodziskiego utworzyć Park Krajobrazowy "Ziemia Chełmońskiego".

(Projektowany Park Krajobrazowy im. Józefa Chełmońskiego leży na terenie gmin: Mszczonów, Radziejowice, Grodzisk, Żabia Wola, Pniewy, Tarczyn i Nadarzyn. Obszar proponowany do objęcia ochroną ma niezaprzeczone wartości przyrodnicze i kulturowe. Należą do nich przede wszystkim: urozmaicony, malowniczy krajobraz z typowym mazowieckim pejzażem, łąkami i rzędami wierzb; parki podworskie, obecność wielu rzadkich, ginących lub zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, liczne pomniki przyrody i zabytkowe aleje oraz bardzo cenne i dość liczne tutaj ekosystemy źródliskowe.

Na terenie projektowanego Parku Krajobrazowego znajduje się kilka rezerwatów przyrody:

- rezerwat Grąd Osuchowski w gminie Mszczonów;
 - rezerwat Młochowski Grąd w gminie Nadarzyn;
 - rezerваты Młochowski Łęg w dolinie Utraty i rezerwat leśno-krajobrazowy Las Skulski w gminie Żabia Wola oraz rezerwat Dąbrowa Radziejowicka w gminie Radziejowice;
 - rezerwat Skulskie Dęby;
- oraz liczne obiekty architektoniczne, zwykle otoczone kompleksami parkowymi.

Najcenniejsze z nich to:

- zabytkowe rezydencje pałacowo-parkowe w Młochowie i Radziejowicach;
- pałace i pałacyki w Grzegorzewicach, Michrowie i Rozalinie;
- dwory w Petrykozach i Radziejowicach;
- murowane kościoły w Radziejowicach, Tarczynie i Żelechowie;
- drewniane kościółki w Rembertowie i Skulach.

Teren proponowanego Parku nie ma sobie podobnych na Mazowszu. Jego ochrona, zdaniem projektodawców, ma ogromne znaczenie dla zachowania ciągłości kulturowej i tradycji narodowej.

Ludność

Ogólna liczba ludności gminy wynosi 41 299, w tym:

- mieszkańcy miasta – 28 689
- mieszkańcy terenów wiejskich - 12 610

Gęstość zaludnienia – 386 osób/km².

Gmina Baranów została utworzona z dniem 01 grudnia 1972 r. Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie Nr XX/93/72 z dnia 01 grudnia 1972r. na podstawie art. 101 ust. 1 ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. (Dz. U. Nr 49, z 1972 roku pozycja 314). Gmina Baranów położona jest w zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie Grodzisk Mazowiecki. Graniczy z gminami: Wiskitki, Jaktorów, Grodzisk Mazowiecki, Błonie, Teresin. Gmina tradycyjnie była i jest gminą typowo rolniczą. Dochód z rolnictwa stanowi jedno z podstawowych źródeł utrzymania, mieszkańcy podejmują działalność gospodarczą innego rodzaju na niewielką skalę. W okresie od 1997 do 2000 roku obserwuje się znaczny wzrost zainteresowania budownictwem mieszkaniowym. W przeciągu tych lat Rada Gminy zatwierdziła 5 zmian planu zagospodarowania, a kilka nowych zmian jest w toku opracowywania, polegających na wprowadzeniu nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, głównie w miejscowościach Boża Wola, Kaski, Baranów, Stanisławów. Zurbanizowanie niesie za sobą konieczność rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej. Tereny preferowane dla rozwoju inwestycji zlokalizowane są przede wszystkim wzdłuż drogi relacji Wiskitki – Błonie w okolicy miejscowości Pułapina Nowa i Stara oraz Cegłów, a także w bliskości autostrady A2 w rejonie miejscowości Holendry Baranowskie i wzdłuż drogi relacji Baranów – Jaktorów. Brak uciążliwych zakładów przemysłowych, a w związku z tym niewielkie zanieczyszczenie środowiska oraz bliskość wielkiej aglomeracji warszawskiej i dogodne połączenia z komunikacyjne stwarzają warunki do przekształcania się gminy w bazę noclegowo – rekreacyjną dla mieszkańców okolicznych miast. Wskazane byłoby na tym terenie większe zainwestowanie w urządzenia związane z rozwojem turystyki rekreacji oraz w sieci infrastruktury technicznej. Siłą gminy jest stosunkowo duży procent ludności w wieku produkcyjnym i dodatni przyrost naturalny. Gmina posiada wysoki udział arealów gruntowych rolnych wysokiej bonitacji, co sprzyja produkcji rolnej na dużą skalę. Bliski rynek zbytu produktów rolniczych daje szansę na racjonalne wykorzystanie gruntów rolnych. Dobrze zachowane środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe, czystość powietrza przyciągają ludność z okolicznych miast, a szczególnie z aglomeracji warszawskiej do osiedlania się na terenie gminy, a również turystów do odpoczynku na łonie natury. Sprzyjają temu dogodne połączenia komunikacyjne. Szansę rozwoju gminy stanowi samo położenie w pobliżu wielkiej aglomeracji Warszawskiej oraz dogodna komunikacja z Warszawą i okolicznymi miastami. Gmina stwarza możliwość rozwoju dla różnych form działalności gospodarczej, coraz więcej terenów jest uzbrojonych w sieci infrastruktury technicznej. Gmina posiada możliwość sięgania po finanse z Funduszu Pracy, Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ekofunduszu itp. Stworzenie programu rozwoju wsi i dostosowania rolnictwa do potrzeb gospodarki rynkowej, szkolenie rolników i ograniczenie tworzenia małaarealowych gospodarstw rolnych jest dużą szansą dla podniesienia poziomu rolnictwa i stworzenia z niego opłacalnej dziedziny gospodarki na tym terenie. Gmina posiada „Strategię Rozwoju”. Za cel nadrzędny rozwoju gminy uznano: zrównoważony rozwój rolnictwa, budownictwa mieszkaniowego, usług i działalności produkcyjno-gospodarczej.

Gmina Jaktorów jest gminą wiejską położoną w województwie mazowieckim w powiecie grodziskim. Graniczy z gminą Radziejowice, z miastem Żyrardów, gminą Wiskitki, z gminą Baranów i z gminą Grodzisk Mazowiecki.

Powierzchnia gminy wynosi 5 524 ha, w tym użytki rolne - 4 290 ha (co stanowi 78%), lasy i grunty leśne - 485 ha (7%) oraz pozostałe grunty - 749 ha (15%). Obszar ten zamieszkuje ok. 10 000 osób w 17 wsiach, podzielonych na 14 sołectw: Bieganów, Budy-Grzybek, Budy Michałowskie, Stare Budy A, Stare Budy B, Budy Zosine, Chyliczki, Grądy,

Henryszew, Jaktorów A, Jaktorów B, Jaktorów – Kolonia, Międzyborów, Sade Budy. Przez teren gminy przechodzi droga wojewódzka nr 719 oraz linia kolejowa relacji Skierniewice - Warszawa i linia kolejowa CMK. Gmina Jaktorów leży w obrębie południowo-wschodniej części mezoregionu Równiny Łowicko-Błońskiej. Warunki naturalne terenu gminy Jaktorów, tj. rzeźba terenu, jakość gleb, zasoby wód powierzchniowych i gruntowych, pokrycie terenu i klimat, należy ocenić jako korzystne dla osadnictwa i działalności gospodarczej. Gmina Jaktorów leży w obrębie zlewni IV rzędu dwóch niewielkich rzek: Tucznej i Wierzbianki. Tereny gminy Jaktorów znajdują się na byłym kompleksie rozległej Puszczy Jaktorowskiej, będącej częścią dóbr królewskich, rozciągających się między Mszczonowem, Radziejowicami, Kukłówką, Grodziskiem Mazowieckim, Wiskitkami, Błoniem, Szymanowem, Sochaczewem. Walory krajobrazowe gminy podnosi teren Wydm Międzyborowskich i malownicza dolina rzeki Tucznej. Doliny rzeczne przecinające gminę mają znaczenie ponad lokalne. Wraz z przyległymi kompleksami leśnymi tworzą one korytarze powiązań ekologicznych o znaczeniu regionalnym. Gmina nie posiada własnych, uciążliwych źródeł emisji przemysłowych, jednak narażona jest na przenoszone zachodnimi i wschodnimi wiatrami zanieczyszczenia emitowane przez zakłady przemysłowe znajdujące się na terenie Żyrardowa i Grodziska Mazowieckiego. Starając się ten stan zachować i nie dopuścić do zwiększania zanieczyszczenia, gmina od wielu lat prowadzi działania proekologiczne. Do roku 1996 wybudowano sieć gazową, która obejmuje swym zasięgiem dwa największe tereny zabudowy zwartej Jaktorów i Międzyborów. W roku 1997 przystąpiono do budowy sieci wodociągowej, a od 2007 roku budowana jest sieć kanalizacyjna. Położenie gminy na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, pomiędzy Żyrardowem a Grodziskiem Mazowieckim, w zasadzie w zasięgu aglomeracji warszawskiej, przesądza o strukturze zatrudnienia mieszkańców, warunkuje poziom i styl życia wielu rodzin, ma decydujący wpływ na kierunek rozwoju całej gminy. Bliskość miast aglomeracji warszawskiej to jednocześnie ważny, a raczej decydujący atut gminy: z centrum gminy do centrum Warszawy jest zaledwie 45 km! Następnym atutem to duże zasoby wolnych terenów pod zabudowę, znacznie tańszych niż w aglomeracji warszawskiej. Średnia cena gruntów przemysłowych i pod budownictwo mieszkaniowe kształtuje się w granicach 70 do 100 PLN za 1 m². W bliskim sąsiedztwie autostrady A-2 znajduje się kilkusethektarowy kompleks możliwy w perspektywie do wykorzystania inwestycyjnego, sportowo-rekreacyjnego, pod zabudowę osiedlową, albo wszystkie te funkcje może spełniać łącznie. Środkiem gminy biegnie droga krajowa Nr 719 oraz trasa kolejowa z Warszawy (historyczny szlak Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej) a także Centralna Magistrala Kolejowa. Przedstawione możliwości sprawiają, że Gmina Jaktorów jawi się jako atrakcyjny, zielony teren zarówno dla zamieszkania jak i rozwoju przedsiębiorczości. Przedstawione wcześniej atuty: położenie geograficzne, dogodność połączeń komunikacyjnych, możliwości pozyskania terenów sprawiają, iż Gmina Jaktorów jest atrakcyjna dla wszelkiego rodzaju działalności gospodarczej. Władze gminy oraz Rada Gminy zorientowane są na rozwój gospodarczy gminy, co gwarantuje sprzyjający klimat dla potencjalnych inwestorów, zarówno krajowych jak i zagranicznych. Gmina posiada Program Ochrony Środowiska na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-2013.

Na terenie gminy Jaktorów we wsi Międzyborów został utworzony Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy **Wydm Międzyborowskie** – pomnik przyrody nieożywionej, ciekawy i rzadki na niżu teren, ukształtowany przez przechodzący tędy 11-12 tysięcy lat temu lodowiec.

W południowo-zachodniej części powiatu na terenie gminy Jaktorów położony jest **Obszar Chronionego Krajobrazu Bolimowsko-Radziejowski z Doliną Środkowej Rawki**. Obszar ten zajmuje również tereny należące do powiatu żyrardowskiego. Dolina rz. Rawki w całości będąca rezerwatem przyrody oraz dolinki Białki i Chojnatki z bogato rzeźbionymi stromymi zboczami w sąsiedztwie terenów leśnych i łąkowych stanowią atrakcyjny teren dla wielu form

rekreacji. Wody rzek zachowały wysoki stopień czystości, część lasów spełnia funkcje wodochronne.

Gmina miejska Milanówek Dzieje współczesnego Milanówka rozpoczęły się w 1899 r., kiedy właściciel majątku Milanówek, Michał Lasocki, utworzył spółkę, która dokonała podziału folwarku milanowskiego na działki i rozpoczęła pozyskiwanie osadników, głównie wśród mieszkańców Warszawy. Z dniem **1 stycznia 1951 roku** weszło w życie Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1950 roku nadające gminie Milanówek prawa miejskie. Milanówek jako jedno z niewielu miast może pochwalić się licznymi pomnikami przyrody. Na powierzchni 1352 ha, jaką zajmuje miasto, jest aż 267 pomników przyrody, a wśród nich są 3 głązy narzutowe, 1 zegar słoneczny, stanowiący kolekcję 13 sztuk głązów narzutowych, 251 drzew: 130 dębów szypułkowych, 14 lip drobnolistnych, 3 sosny zwyczajne, 3 topole białe, 3 dęby czerwone, 1 klon jawor, 1 modrzew europejski, 1 tulipanowiec, 1 morwa, 1 topola włoska, 2 grusze polne, 3 wierzby: biała, krucha i płacząca, 4 aleje drzew pomnikowych, w skład których wchodzi : 29 lip drobnolistnych, 36 klonów pospolitych, 14 kasztanowców zwyczajnych, 9 dębów szypułkowych „Fastigiata”. Cenne drzewa skoncentrowane są przede wszystkim w centrum miasta w obrębie tzw. strefy ochrony konserwatorskiej, czyli najstarszej części miasta, gdzie znajduje się wiele obiektów zabytkowych pamiętających czasy powstałego przed 100 laty letniska. Razem z zabytkowymi budynkami starodrzew decyduje o dzisiejszych walorach Milanówka, jako miasta atrakcyjnego do zamieszkania. Drzewa pomniki przyrody otoczone są troskliwą opieką władz miejskich. Co kilka lat poddaje się je zabiegom pielęgnacyjnym, tak aby w jak najlepszej kondycji zdrowotnej mogły być przekazane w spuściźnie przyszłym pokoleniom. Znamienne jest to, że drzew pomnikowych w Milanówku przybywa i jest kolejna grupa "kandydatów" czekających na wciągnięcie na listę pomników przyrody. Władze miasta cieszy to, że właściciele nieruchomości, w pobliżu których usytuowane są drzewa szczególnie wartościowe, chętnie aprobują podjęcie kroków mających na celu uznanie tych drzew za pomniki przyrody. A należy zaznaczyć, że drzewa pomniki przyrody powodują ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości, ponieważ posiadają strefę ochronną – w promieniu 15 m od pnia drzewa, gdzie zabronione jest wznoszenie jakichkolwiek obiektów budowlanych oraz prowadzenie prac ziemnych. Starodrzew na terenie Milanówka dodatkowo chroniony jest poprzez wprowadzone zespołowe formy ochrony przyrody: Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Turczynek” utworzony uchwałą Rady Miasta Milanówka w 1992 r. położony w północno-wschodniej części miasta i Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu ustanowiony przez Wojewodę Warszawskiego w 1997 r. Na VI Sesji RMM w dniu 30 marca 2007 r., na mocy uchwały nr 46/VI/07 Radni przyjęli „Gminny program ochrony jerzyka i innych ptaków chronionych związanych z budynkami wielorodzinnymi w Milanówku”, który ma na celu wskazanie mieszkańcom i zarządom budynków wielorodzinnych, jak właściwie postępować odnośnie gatunków ptaków chronionych w naszym mieście. Gmina posiada Program Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

Gmina Podkowa Leśna – dawna gmina wiejska o charakterze miejskim w woj. warszawskim (dzisiejsze woj. mazowieckie), której siedzibą była w latach 1948-1954, miejscowość Podkowa Leśna. Za początek miasta Podkowa Leśna uznaje się rok 1925. Gmina została utworzona w dniu 1 lipca 1948 roku w woj. warszawskim, w powiecie grodziskim, z części obszaru gmin Helenów (gromady Podkowa Leśna i Letnisko Młochówek) i Młochów. **Podkowa Leśna - jest Miastem – Ogrodem** położonym 25 km na pd-zach od Warszawy na Równinie Łowicko – Błońskiej, na terenie Lasów Młochowskich,

z których do dziś przetrwała tylko część położona na północ od Młochowa, między Nadarzynem i Podkową. Lasy otaczają miasto z trzech stron: od wschodu, południa i zachodu. Pomimo, iż Podkowa Leśna leży blisko aglomeracji warszawskiej, w lasach zachowały się skupiska starodrzewu oraz wiele gatunków zwierząt i roślin. Na obszarze gminy znajduje się Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Leśny Park Miejski w Mieście-Ogrodzie Podkowie Leśnej. Także tutaj ma swój zasięg Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu. Podkowa Leśna jest atrakcyjnym celem kilkugodzinnych lub całodniowych wycieczek za miasto dla spragnionych świeżego powietrza, dla miłośników przyrody, a także dla osób zainteresowanych przeszłością. W naturalnym, leśnym otoczeniu powstało tu w latach dwudziestych unikalne osiedle, które od początku swego istnienia ściąga wiele znanych postaci z życia kulturalnego, naukowego i politycznego. Architektura Podkowy Leśnej daje niepowtarzalną okazję poznania stylów i mód w przedwojennym, ale także i we współczesnym budownictwie domów jednorodzinnych i większych obiektów, takich jak kościół pod wezwaniem Św. Krzysztofa, budynek stacji kolejki WKD Podkowa Leśna Główna i dawny Klub Sportowy (kasyno) w parku. W zachowanych wnętrzach domu Iwaszkiewiczów w Stawisku odbywają się koncerty, wykłady, wystawy. Walory naturalne tego terenu, czyste, świeże powietrze i osłona przed południowo – wschodnimi wiatrami – już ponad 80 lat temu przesądziły o lokalizacji pierwszego w Polsce miasta – ogrodu. W poszyciu leśnym spotyka się jagody i wiele gatunków rzadkich kwiatów leśnych. Żyją tu lisy, zające, kuny leśne i wiele ptaków, wśród nich także synogarlice, gołębie grzywacze, a na obrzeżach kuropatwy i bażanty.

Chronione Obiekty Przyrodnicze

Parów Sójek

Jest to rezerwat przyrody znajdujący się w zachodniej części miasta. Obejmuje powierzchnię 3,84 ha. Zajmuje resztki naturalnych lasów grądowych i łęgowych w otoczeniu zabudowy miejskiej. Rosną tu liczące 130 lat dęby szypułkowe, a oprócz nich lipy, graby, jesiony i wiązy. W runie spotkać można kopytnik, ćmę miodunkę, czyściec leśny, niecierpek i chmiel. Żyje tu wiele gatunków ptaków, wśród nich sójki, od których pochodzi nazwa rezerwatu.

Rezerwat Im. Bolesława Hryniewieckiego

Obejmuje powierzchnię 24,7 ha. Rezerwat ten jest otwarty dla turystów. Położony jest na zachodnim skraju uroczyska leśnego "Zaborów". Obejmuje jeden z najstarszych drzewostanów dębowo – sosnowych na Mazowszu. Rosnące w nim drzewa liczą sobie 160 – 170 lat. Mieszkają tu lisy, sarny, zające, nietoperze, wiewiórki, krety, gniazdują sójki, kukułki, dzięcioły, drozdy i dudki. W runie występują gatunki charakterystyczne dla świetlistej dąbrowy – pięciornik biały, miodunka wąskolistna, janowiec barwierski i konwalia majowa.

Rezerwat "Zaborów" Im. Witolda Tyrakowskiego

Rezerwat ten obejmuje powierzchnię 10,26 ha. Jest zamknięty dla ruchu turystycznego. Graniczy z zabudową miasta od strony wschodniej. Chroni las grądowy z miejscami gniazdowania 26 gatunków ptaków, w tym tak rzadkich jak dzięcioł pstry średni, dzięcioł czarny, dudek, muchołówka mała i gróbdzib. Prócz nich żyją także: dzięcioł zielony, dzięcioł pstry duży, krętogłów, pełzacz leśny, kowalik, sikora modra, sikora czarnogłowa,

sikora bogatka. 18 gatunków ptaków gniazduje w dziuplach w licznych tu starych dębach, lipach i grabach.

Park Miejski

Leży między przystankami Podkowa Leśna Główna i Podkowa Leśna Zachodnia. Obejmuje 14 ha. Lasu sosnowo – dębowego rosnącego na wydmach. Można tu spotkać wiewiórki, jeże, czasem zająca, a w maju usłyszeć słowika. Znakomity teren spacerowy; zimą atrakcyjny dla narciarzy na biegówkach.

Aleja Lipowa

Dawna droga gruntowa, obecnie ulica Lipowa z trzema rzędami lip i szerokim pasem ziemnej drogi dla pieszych i rowerzystów. Ma długość około 400 metrów, ciągnie się od ulicy Jana Pawła II do rozwidlenia przy pomniku żołnierzy AK.

Ogród Przy Kościele Pod Wezwaniem Świętego Krzysztofa

Początkowo projektowany jako „zielony kościół”, stanowiące przedłużenie kościoła murowanego, nawiązujący do symboliki i tradycji religijnej. Zrealizowany tylko częściowo. Wokół kościoła i przed nim, na ulicy Jana Pawła II zespół głązów narzutowych. W sąsiedztwie, na terenie Ogrodu Matki i Dziecka, zabytkowa lipa.

Park w Stawisku

Zajmuje obszar 18 ha. W zachodniej części Podkowy Leśnej, wokół domu zbudowanego przez Stanisława Lilpopa dla córki Anny i jej męża Jarosława Iwaszkiewicza. Pierwotnie zajmował on teren 35 ha. Północna część parku została odcięta w latach 60. szosą Warszawa – Skierniewice i wkrótce zmieniła właściciela. Na lekko pofalowanym terenie rosną zespoły ponad stuletniego drzewostanu z pojedynczymi dębami szypułkowymi, których wiek sięga 200 i więcej lat. Z dziewięciu starych sosen, nazwanych przez Iwaszkiewicza Muzami i często przywoływanych w jego twórczości, zachowało się pięć.

Podkowa Leśna posiada Program Ochrony Środowiska na lata 2011-2014 roku z perspektywą do roku 2018.

Gmina Żabia Wola gmina wiejska położona jest w południowo – zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie grodziskim. Od północy graniczy z gminą Grodziski Mazowiecki (powiat grodziski) oraz gminą Nadarzyn (powiat Pruszkowski); od zachodu z gminą Radziejowice (powiat żyrardowski), od południowo – zachodniej strony z gminą Mszczonów (powiat żyrardowski) od południowo – wschodniej strony z gminami Tarczyn i Pniewy (powiat grójecki). Wg podziału Kondrackiego obszar gminy położony jest na pograniczu dwóch makroregionów: niziny środkowo-mazowieckiej (318.7) i wzniesień południowo-mazowieckich (318.8) w obrębie mezoregionów: Równiny Łowicko – Błońskiej (318.72) i Wysoczyzny Rawskiej (318.83). Gmina Żabia Wola jest położona w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Rawskiej – jej północnej części zwanej Wysoczyzną Mazowiecką. Rzeźba powierzchni terenu jest stosunkowo urozmaicona. Na obszarze gminy dominują grunty korzystne dla posadowienia budynków. Grunty nie nadające się do bezpośredniego posadowienia budynków występują głównie w dnach dolin rzecznych i obniżeniach bezodpływowych. Na niewielkich obszarach występują złoża kopalin pospolitych

(Bartoszkówka), które są eksploatowane powierzchniowo. Gmina charakteryzuje się niezbyt korzystnymi warunkami dla produkcji rolnej. Na większości obszarów występują gleby niskich klas bonitacyjnych (V i VI klasa). Około 1/5 gminy zajmują lasy i grunty leśne. Część kompleksów leśnych znajduje się pod ochroną. Doliny rzeczne z przyległymi lasami tworzą korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym i nie powinny być przegradzane i zabudowywane. Warunki naturalne terenu – ukształtowanie terenu, szata roślinna, zasoby wód powierzchniowych i gruntowych należy ocenić jako korzystne dla osadnictwa i działalności gospodarczej.

Na terenie gminy wstępują dwa rezerваты przyrody: „Skulski Las” oraz „Skulskie Dęby”.

Na terenie Gminy Żabia Wola znajduje się 51 pomników przyrody są to drzewa. W stosunku do pomników przyrody zabrania się:

1. niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
2. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
3. uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
4. wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
5. zaśmiecania obiektu i terenów wokół niego,
6. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych i leśnych.

Wokół pomników przyrody ustala się otulinę ochronną o promieniu 15m.

Gmina posiada Program Ochrony Środowiska na lata 2011 – 2014 z perspektywą do roku 2018.

3. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO OCHRONA - DIAGNOZA

3.1 Polityka i zarządzanie ochroną środowiska

System zarządzania ochroną środowiska w powiecie grodziskim opiera się na podziale obowiązków i kompetencji pomiędzy administrację publiczną szczebla wojewódzkiego, powiatowego, gminnego i centralnego.

Zgodnie z przepisami prawa organy ochrony środowiska szczebla wojewódzkiego prowadzą nadzór nad instalacjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska. Koordynują one także prace w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, a poprzez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska kontrolują przestrzeganie prawa ochrony środowiska przez podmioty działające na terenie powiatu oraz prowadzą pomiary monitoringowe. Urząd Marszałkowski nadzoruje wnoszenie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kar za naruszenie warunków tego korzystania. Starostwo powiatowe i urzędy gminne wykonują obowiązki wynikające z przepisów ochrony środowiska na terenie swojego działania. Zakres obowiązków i kompetencji Starosty, jako organu ochrony środowiska i gospodarki wodnej to między innymi:

w zakresie prawa ochrony środowiska:

1. prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie i jego udostępnianie,
2. prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości powietrza, wody, gleby i ziemi,
3. wydawanie pozwoleń zintegrowanych,
4. wydawanie pozwoleń na wytwarzanie odpadów,
5. wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
6. wydawanie pozwoleń na emitowanie hałasu do środowiska,

7. wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód i do ziemi,
8. stwierdzanie w drodze decyzji wygaśnięcia, cofnięcia lub ograniczenia wydanych pozwoleń na wprowadzanie do środowiska substancji i energii,
9. przyjmowanie zgłoszeń instalacji, z których emisja zanieczyszczeń nie wymaga pozwolenia,
10. przyjmowanie zgłoszeń instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia,
11. wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu,
12. nakładanie w drodze decyzji obowiązków w zakresie ochrony środowiska dla instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia,
13. sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie wydawanych decyzji,
14. występowanie do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie działań w stosunku do podmiotów, u których stwierdzono naruszenie przepisów o ochronie środowiska lub gdy występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło wystąpić,
15. prowadzenie spraw związanych z przygotowaniem do zatwierdzenia powiatowego programu ochrony środowiska,
16. sporządzanie co 2 lata raportów z wykonania powiatowych programów ochrony środowiska,
17. opiniowanie gminnych programów ochrony środowiska,
18. zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska oraz pozwoleń zintegrowanych,
19. przenoszenie w drodze decyzji praw i obowiązków wynikających z pozwoleń dotyczących instalacji na wniosek zainteresowanego nabyciem tytułu prawnego do całej instalacji dającej rękojmię prawidłowego wykonania tych obowiązków,

w zakresie postępowania z odpadami:

1. wydawanie pozwoleń na wytwarzanie odpadów powstających w związku z eksploatacją instalacji, jeśli wytwórca wytwarza powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych lub powyżej 5 tys. Mg odpadów innych niż niebezpieczne rocznie,
2. wydawanie zezwoleń na przetwarzanie lub zbieranie odpadów,
3. wydawanie zezwoleń na transport odpadów,
4. prowadzenie rejestru w zakresie transportu odpadów dla posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie w/w działalności na podstawie właściwych przepisów,
5. przekazywanie Marszałkowi Województwa zestawienia rejestrów w terminie do końca kwartału każdego roku, za poprzedni rok kalendarzowy,
6. określanie w drodze decyzji obowiązków dotyczących gospodarowania odpadami z wypadków w tym obowiązków przekazania ich właściwym posiadaczom odpadów, gospodarowanie odpadami z wypadków, jeżeli nie można wszcząć postępowania egzekucyjnego dotyczącego obowiązku zagospodarowania odpadów z wypadków albo egzekucja okazała się bezskuteczna lub konieczna jest natychmiastowe zagospodarowanie tych odpadów,
7. występowanie z wnioskiem do wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska o pokrycie kosztów gospodarowania odpadami z wypadków w przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy lub bezskuteczności egzekucji wobec sprawcy,

w zakresie ochrony przyrody :

1. popularyzowanie ochrony przyrody w społeczeństwie,

2. prowadzenie rejestru roślin i zwierząt lub ich części i produktów pochodnych podlegających ograniczeniom na podstawie umów międzynarodowych,
3. wydawanie decyzji na usunięcie drzew i krzewów w odniesieniu do nieruchomości będących własnością gmin;
4. wykonywanie innych zadań wynikających z ustawy o ochronie przyrody,

w zakresie prawa geologicznego i górniczego:

1. prowadzenie spraw związanych z wydawaniem koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywalnym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³ oraz stwierdzanie wygaśnięcia koncesji,
2. zatwierdzanie projektów badań hydrogeologicznych oraz projektów prac geologicznych i geologiczno-inżynierskich,
3. zatwierdzanie dokumentacji geologicznych i geologiczno – inżynierskich,
4. przygotowywanie decyzji nakazujących wykonanie dodatkowych prac geologicznych w szczególności badań, pomiarów oraz pobieranie dodatkowych próbek,
5. przyjmowanie dokumentacji geologicznej oraz gromadzenie informacji uzyskiwanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych,
6. prowadzenie ewidencji zgromadzonych dokumentów geologicznych,
7. wykonywanie innych zadań wynikających z ustawy prawo geologiczne i górnice,

w zakresie gospodarki wodnej:

1. prowadzenie spraw dotyczących ustalania linii brzegowej dla wód określonych ustawą prawo wodne,
2. ustanawianie stref ochrony bezpośredniej ujęć wody,
3. wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na:
 - a. szczególne korzystanie z wód,
 - b. wykonanie urządzeń wodnych służących kształtowaniu zasobów wodnych i korzystaniu z nich,
 - c. rolnicze wykorzystanie ścieków,
 - d. odwodnienie obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych,
 - e. długotrwałe obniżenie poziomu zwierciadła wody podziemnej,
 - f. piętrzenie wody podziemnej,
 - g. wprowadzenie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego,
 - h. wprowadzenie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów,
 - i. regulację wód oraz zmianę ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mającą wpływ na warunki przepływu wody,
4. stwierdzanie, w drodze decyzji, wygaśnięcia, cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego,
5. prowadzenie spraw związanych z ustaleniem odszkodowania na żądanie poszkodowanego w związku z wydanym pozwoleniem wodnoprawnym,
6. prowadzenie spraw związanych z ustaleniem wysokości partycypacji w kosztach utrzymania wód lub urządzeń wodnych przez podmioty, które poprzez wprowadzenie ścieków przyczyniają się do wzrostu kosztów utrzymania tych wód,
7. dokonywanie, co 4 lata, przeglądu ustaleń i realizacji pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody i odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzeń kanalizacyjnych,
8. prowadzenie nadzoru i kontroli nad działalnością spółek wodnych,

9. wydawanie decyzji w sprawach tworzenia i likwidacji spółek wodnych,
10. wydawanie decyzji w sprawach wysokości i rodzaju świadczeń na rzecz spółek wodnych przez osoby, które nie są członkami spółki wodnej, odnoszą korzyści z urządzeń spółki lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody,
11. wydawanie decyzji na wykonanie konserwacji urządzeń wodno – melioracyjnych przez właścicieli gruntów, które nie są objęte działalnością spółki wodnej,
12. wydawanie decyzji zatwierdzających statut spółki wodnej,
13. wydawanie decyzji o przeniesieniu prawa własności urządzeń wodnych na własność właściciela wody,
14. wydawanie decyzji następcy prawnemu zakładu, który uzyskał pozwolenie wodnoprawne o przejściu praw i obowiązków wynikających z tego pozwolenia z zastrzeżeniem, że pozwolenie wodnoprawne nie dotyczy eksploatacji instalacji,
15. stwierdzenie w drodze decyzji przejścia gruntów pokrytych powierzchniami wodnymi płynącymi do zasobu Skarbu Państwa oraz wykreślenie z tego zasobu,
16. współdziałanie z właściwym regionalnym zarządem gospodarki wodnej w zakresie gospodarowania wodami, korzystania z wód oraz utrzymania urządzeń wodnych,
17. wzywanie zakładów do usunięcia zanieczeń w zakresie gospodarki wodnej, w wyniku których może powstać stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi albo zwierząt, bądź środowisku,
18. przygotowywanie decyzji o unieruchomieniu zakładu lub jego części do czasu usunięcia zanieczeń w gospodarce wodnej,
19. ustalenie strefy ochronnej urządzeń pomiarowych służb państwowych;
20. wydawanie decyzji nakazującej usunięcie drzew lub krzewów z wałów przeciwpowodziowych oraz z ich bezpośredniego sąsiedztwa,
21. nakazywanie przywrócenia do stanu poprzedniego w przypadku stwierdzenia czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią,
22. wykonywanie innych zadań z zakresu gospodarki wodno - ściekowej wynikających z ustaw - prawo wodne i prawo ochrony środowiska,

Nadal za jeden z ważniejszych problemów systemu zarządzania ochroną środowiska na terenie powiatu grodzkiego należy uznać niepełne rozpoznanie sytuacji w odniesieniu do stanu i jakości poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego. Brak tych informacji utrudnia ustalenie priorytetów dla działań w zakresie ochrony środowiska w przyszłości.

Wnioski i rekomendacje

1. Wobec szerokiego zakresu obowiązków jakie spoczywają na administracji lokalnej w zakresie zarządzania ochroną środowiska i gospodarką wodną za pożądane należy uznać wzmocnienie administracji ochrony środowiska zarówno na poziomie gminnym jak i powiatowym.
2. Za szczególnie ważne należy uznać prace mające na celu przygotowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów powiatu, dla których plany takie nie istnieją.
3. W miarę swoich możliwości wszystkie szczeble administracji publicznej na terenie powiatu grodzkiego powinny starać się gromadzić informacje na temat stanu środowiska na swoim terenie, źródłach zagrożenia dla tego stanu oraz możliwych i pożądanych sposobach przeciwdziałania zagrożeniom i degradacji środowiska.

3.2 Gospodarka odpadami

Na terenie Powiatu Grodziskiego odpady wytwarzane są przez podmioty gospodarcze oraz przez osoby fizyczne. W 2012 roku na terenie powiatu wytworzono łącznie 37 251 Mg odpadów (Źródło: Wojewódzki System Odpadowy). Odpady przekazywane są po wytworzeniu do podmiotów prowadzących ich odzysk lub unieszkodliwianie na terenie Powiatu Grodziskiego oraz poza nim. Brak jest jednak wspólnych instalacji, które zapewniłyby obsługę wszystkich wchodzących w skład powiatu gmin. Decydująca większość wytwarzanych odpadów (zarówno komunalnych jak i przemysłowych) jest eksportowana na zewnątrz. Powoduje to uzależnienie powiatu od podmiotów funkcjonujących poza jego terenem i zwiększa koszt systemu gospodarki odpadami.

Na terenie Powiatu Grodziskiego znajdują się następujące składowiska odpadów:

Składowisko we wsi Kraśnicza Wola, gmina Grodzisk Mazowiecki przeznaczone jest do gromadzenia odpadów balastowych pochodzących z kompostowni odpadów komunalnych typu DANO zlokalizowanej w Grodzisku Mazowieckim przy ul. Chrzanowskiej. Możliwe jest składowanie innych odpadów obojętnych np. gruzu budowlanego, gruntu z wykopów itp. Odpady te są składowane wyłącznie w celu wykorzystania do wykonywania przewarstwień, obwałowań wewnętrznych i stabilizacji skarp. Teren składowiska zajmuje powierzchnię ok. 8 ha. Na składowisko odpadów trafiają odpady balastowe z kompostowni stanowiąc odsiew po obróbce wstępnej odpadów komunalnych w biostabilizatorze. Po unieruchomieniu kompostowni odpadów w Grodzisku Mazowieckim planowane jest pozyskiwanie odpadów z innych kompostowni i dalsze eksploataowanie składowiska.

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Petrykozach, gmina Żabia Wola zostało zamknięte z dniem 12.11.2010 r. na podstawie decyzji nr 13/10 Starosty Grodziskiego z dnia 23.09.2010 r. Było obsługiwane przez firmę SIR-COM Stanisław Zajączkowski, ul. Krasickiego 65 Nowa Iwiczna. Obsługę składowiska wykonywał operator sprzętu wysypiskowego, dozorca. Na składowisko były przyjmowane: niesegregowane odpady komunalne, odpady z czyszczenia ulic i placów, gleba, ziemia, kamienie, odpady ulegające biodegradacji, odpady wielkogabarytowe, żużel i popiół, gruz z rozbiórek i remontów, odpady z targowisk, odpady nie nadające się do kompostowania i inne odpady komunalne. Odpady, których nie można było przyjmować na składowisko to: złom, środki chemiczne, zużyte ogumienie, odpady o właściwościach toksycznych, produkty ropopochodne, nieczystości płynne, odpady o właściwościach radioaktywnych i wybuchowych, przeterminowane leki oraz odpady medyczne i weterynaryjne.

Składowisko odpadów komunalnych w Kłudnie Starym, gmina Grodzisk Mazowiecki było czynne w latach 1982-1992. Obecnie przechodzi kolejne etapy rekultywacji. Teren składowiska odpadów zajmuje obszar w kształcie prostokąta o powierzchni 1,55 ha i wysokości bryły ok. 5m, o objętości depozytu odpadów ok. 83 000 m³. Według wywiadu przeprowadzonego wśród mieszkańców miejscowej ludności, składowisko zostało zlokalizowane w dzikim wyrobisku po eksploatacji piasku wykorzystywanym przez miejscową ludność do celów budowlanych, zaś głębokość wyrobiska dochodziła do 1,5 m. Składowisko odpadów przylega od strony wschodniej do lasu sosnowego, na kierunku południowym ograniczone jest drogą powiatową prowadzącą do wsi Kłudno Nowe, zaś na kierunku zachodnim graniczy z drogą gruntową prowadzącą do wsi Nowe Faszczyce. Na kierunku północnym w bezpośrednim otoczeniu rekultywowanego składowiska znajdują się pola uprawne. W roku 1996 składowisko zostało przykryte warstwą piasków i porośnięte roślinnością jednoroczną i trawami. Składowane w tym miejscu odpady komunalne były gromadzone bezpośrednio na gruncie.

Na terenie powiatu nie ma składowisk odpadów zawierających azbest ani składowisk przeterminowanych środków ochrony roślin.

W latach 2011 i 2012 na terenie poszczególnych gmin Powiatu Grodzkiego odebrano następujące ilości odpadów komunalnych (Źródło: Wojewódzki System Odpadowy):

a) rok 2011

- Gmina Grodzisk Mazowiecki – 14002,07 Mg
- Gmina Milanówek – 3 343,46 Mg
- Gmina Podkowa Leśna – 672,76 Mg
- Gmina Żabia Wola – 1 733,45 Mg
- Gmina Baranów – 363,88 Mg
- Gmina Jaktorów – 1 192,52 Mg

b) rok 2012

- Gmina Grodzisk Mazowiecki – 12 802,06 Mg
- Gmina Milanówek – 1 802,13 Mg
- Gmina Podkowa Leśna – 478,51 Mg
- Gmina Żabia Wola – 1 377,96 Mg
- Gmina Baranów – 7,21 Mg
- Gmina Jaktorów – 1 186,48 Mg

W 2013 roku gminy Powiatu Grodzkiego musiały rozpocząć przygotowania do wprowadzenia zaplanowanych na rok 2013 zmian w systemie gospodarki odpadami. Zajęto się przygotowywaniem systemu selektywnej zbiórki odpadów oraz zaplanowaniem gospodarowania odpadami według projektowanych zasad z uwzględnieniem konieczności ogłoszenia przetargów na wybór nowych podmiotów, które zajęłyby się selektywnym odbiorem odpadów z terenu gmin.

3.3 Jakość powietrza atmosferycznego

Pomimo, że na omawianym terenie brak jest znaczących, jednostkowych źródeł emisji do powietrza, których oddziaływanie wpływałoby na stan czystości atmosfery na całym obszarze powiatu, to stan czystości atmosfery nie jest zadowalający. Składają się na to dwie przyczyny:

1. oddziaływanie zanieczyszczeń z aglomeracji warszawskiej,
2. oddziaływanie źródeł lokalnych.

Wśród lokalnych źródeł zanieczyszczenia, największy wpływ na pogorszenie jakości powietrza mają:

- transport samochodowy,
- emisja z pieców węglowych w indywidualnych budynkach jednorodzinnych,
- nielegalne spalanie odpadów (w piecach domowych i innych),
- niska emisja z zakładów przemysłowych, ogrodniczych itp.

Brak jest szczegółowej inwentaryzacji źródeł zagrożenia dla jakości powietrza, podstawowa informacja na ten temat pochodzi z rejestru decyzji o emisji dopuszczalnej do powietrza. Można domniemywać, że największe zagrożenia związane są z emisją ze środków transportu i występują na terenie Milanówka i Grodziska Mazowieckiego, Żabiej Woli i w nieco mniejszym stopniu w Jaktorowie (zwłaszcza w pobliżu skrzyżowań z sygnalizacją świetlną). Powiat grodzki jest zaliczany do strefy mazowieckiej. Oceny jakości powietrza dokonał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, w ramach państwowego monitoringu środowiska. Ocena wykazała przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu (*uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 164/13 z dnia 28 października 2013r.*).

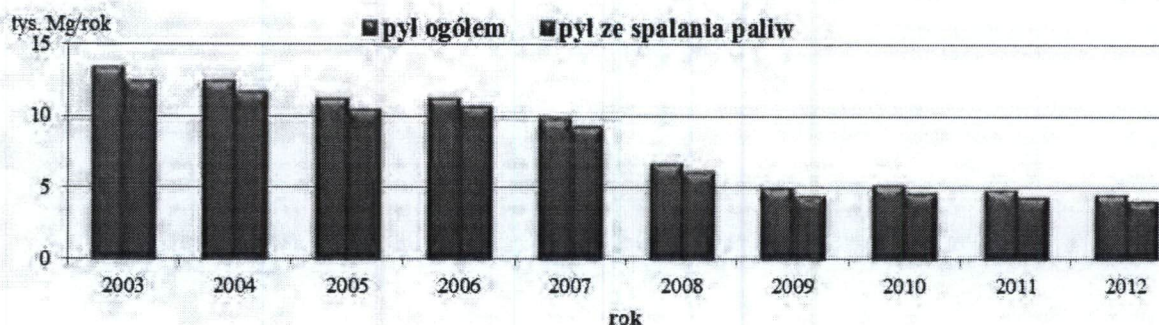
Prawdopodobnie jest to spowodowane nadmiernym stężeniem drobnego pyłu zawieszzonego, którego głównym źródłem jest pylenie wtórne, spalanie węgla w piecach indywidualnych i znaczny ruch samochodowy (ścieranie opon o nawierzchnię dróg).

Tabela 1. Sumy emisji zanieczyszczeń związanych z indywidualnym ogrzewaniem domów dla powiatu w 2012 r. (źródło: WIOŚ w Warszawie)

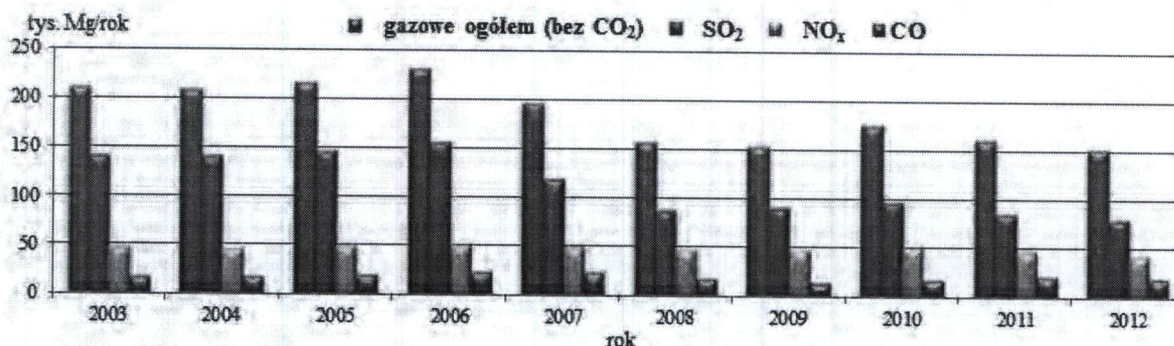
Rodzaj emisji	jednostka	wartość	
SO ₂	Mg	74	Powiat Grodziski
NO _X	Mg	993	
CO	Mg	1211	
PM ₁₀	Mg	408	
PM _{10S}	Mg	58	
PM _{10T}	Mg	27	
PM _{10U}	Mg	323	
PM _{2,5}	Mg	97	
PM _{2,5S}	Mg	49	
PM _{2,5T}	Mg	9	
PM _{2,5U}	Mg	39	
B(a)P	kg	7,7	
Cd	kg	2,4	
Ni	Kg	28,2	
Pb	kg	205,3	
C ₆ H ₆	Mg	18,0	

W latach 2003-2012 emisja substancji gazowych z zakładów „szczególnie uciążliwych” bez dwutlenku węgla zmalała o 27 %, a całkowita emisja pyłów zmniejszyła się o 73%, w tym emisja pyłów ze spalania paliw o 75%. Zmiany emisji substancji gazowych w 2012 roku w stosunku do 2003 roku wskazują na wzrost emisji tlenku węgla o 11%. W przypadku emisji gazów ogółem (bez dwutlenku węgla) zanotowano spadek o 27%, dwutlenku siarki o 34,3%, a tlenków azotu o 11%.

Wykres 1. Emisja substancji pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2003 - 2012 na terenie woj. mazowieckiego (źródło: GUS)

Wykres 2. Emisja substancji gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2003 - 2012 na terenie woj. mazowieckiego (źródło: GUS)

Na terenie powiatu nie są zlokalizowane stacje pomiarowe stanu jakości powietrza atmosferycznego monitoringu powietrza Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska (WIOŚ). Stąd brak jest systematycznych danych z pomiarów monitoringowych, które pozwoliłyby na ocenę stanu zagrożenia atmosfery na terenie powiatu.

Wnioski i rekomendacje

1. Ze względu na słabe rozpoznanie problemu zanieczyszczenia powietrza na terenie powiatu konieczne jest przeprowadzenie badań w tym zakresie. Powinny one objąć pomiary stężeń podstawowych zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym, zwłaszcza w centrach zurbanizowanych powiatu.
2. Niezbędne jest stworzenie bazy danych o źródłach zanieczyszczeń powietrza zlokalizowanych na terenie powiatu oraz o wielkości emisji odprowadzanych przez nie do powietrza.

3.4 Gospodarka wodno – ściekowa

Woda, zarówno na potrzeby socjalno – bytowe jak i gospodarcze jest pobierana na terenie powiatu z ujęć podziemnych. Największy pobór występuje w Grodzisku Mazowieckim. Większość ujęć studziennych na analizowanym obszarze ujmuje wody z osadów czwartorzędowych, jednak na terenie powiatu zostało wykonanych ok. 35 studni trzeciorzędowych – większość z nich jest obecnie wyłączona z eksploatacji. Sieć wodociągowa jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Pobrana w studniach głębinowych woda trafia do bytowego lub produkcyjnego wykorzystania. W efekcie jej użytkowania na terenie powiatu grodzkiego wytwarzane jest ok. 2, 0 hm³ ścieków komunalnych i przemysłowych.

Wody podziemne i powierzchniowe

Wody podziemne ujęte do eksploatacji pochodzą z utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych, poziom czwartorzędowy stanowi główny poziom użytkowy. Poziom ten charakteryzuje się zmienną głębokością występowania wód, różną miąższością, zmiennym stopniem izolacji od wpływów czynników powierzchniowych, jak również wydajnością

eksploatacyjną. Woda zarówno na potrzeby socjalno – bytowe jak i gospodarcze jest pobierana na terenie gminy z ujęć podziemnych. Funkcjonują stacje wodociągowe: Cegielniana - stacja położona we wschodniej części miasta Grodzisk Mazowiecki przy ul. Cegielnianej. Ujęcie posiada zatwierdzone zasoby (pozwolenie wodno - prawne) w ilości 304 m³/h, przy depresjach w studniach 11 – 19 m.

Dąbrówka - stacja położona w obrębie działki nieistniejącej już fermy krów. Woda dla tej stacji ujmowana jest z trzeciorzędowego poziomu oligoceńskiego.

Wólka Grodziska- stacja położona na terenie kolonii Wólka Grodziska w. Studnie głębinowe ujmują wodę z trzeciorzędowego poziomu oligoceńskiego.

Na terenie powiatu Grodzisk Mazowiecki znajdują się rzeki: Pisia, Pisia Gągolina, Pisia Tuczna, Wierzbianka, Wężyk, Rokitnica Stara, Rokicianka, Mrowna, Basinka. Wchodzą one w skład dwóch zlewni: Utraty z dopływem zlewni Rokitnicy, oraz Pisi z dopływem zlewni Pisia Tucznai Pisia Gągolina. W skład zlewni Rokitnicy o powierzchni ok. 100 km² wchodzi następujące zlewnie cząstkowe: zlewnia rzeki Mrownej - powierzchnia 48 km², zlewnia rzeki Rokicianki - powierzchnia 13 km², zlewnia rzeki Rokitnicy- powierzchnia 30 km², zaś w skład zlewni rzeki Pisi Tucznaj wchodzi zlewnia cząstkowa rzeki Basinki.

Rzeka Rokitnica Stara jest lewostronnym dopływem Utraty, do której uchodzi w km 35,7. Całkowita jej długość wynosi 24,2 km, z tego na terenie gminy 16,3 km (uregulowana jest na odcinku 1447 m, pozostały odcinek ciek wodnego nieuregulowany).

Rzeka Mrowna jest lewostronnym dopływem Rokitnicy, do której uchodzi w km 8,9. Całkowita jej długość wynosi 22,7 km, z tego na terenie gminy 13,7 (uregulowana jest na odcinku 7,5 km, zaś na odcinku 7+500 – 12+400 nieuregulowana).

Rzeka Rokicianka jest lewostronnym dopływem Rokitnicy, do której uchodzi w km 11,3. Całkowita jej długość przebiegająca przez gminę wynosi 7,38 km (uregulowana jest na odcinku 2580m).

Rzeka Basinka jest prawostronnym dopływem Pisi Tucznaj, do której uchodzi w km 5,9. Całkowita jej długość wynosi 15 km, z czego na terenie gminy 14,15 km (uregulowana jest na odcinku 8,15 km).

Rzeka Pisia jest prawostronnym dopływem Bzury, wzdłuż jej biegu zbudowane są liczne sztuczne spiętrzenia i towarzyszące im zbiorniki wodne. Ich podstawową funkcją jest retencjonowanie wody w okresie zwiększonego przepływu oraz alimentowanie rzeki w okresie trwania niskich stanów. Łączna powierzchnia lustra wody zbiorników wynosi około 120 hektarów, zaś całkowita powierzchnia zlewni obliczona na podstawie „Podziału hydrograficznego Polski” (IMGW) zajmuje obszar 501,4 km².

Rzeki te poddawane są konserwacji w miarę możliwości zarządcy.

Zbiorniki wodne na terenie powiatu Grodzisk Mazowiecki to budowle wodne powodujące piętrzenie wód w urządzeniach melioracji podstawowej i szczegółowej. Zbiorniki są kopane lub liniowe i polegają na spiętrzaniu wody w cieku, bez występowania jej z brzegu (retencja korytowa). Mała retencja na terenie powiatu ma za zadanie zwiększenie potencjalnych zdolności retencyjnych małych zlewni w celu ochrony przed powodzią i suszą z jednoczesną poprawą walorów przyrodniczych środowiska naturalnego.

Szerokie badania hydrometryczne i jakościowe cieków wodnych powiatu wykonano w roku 2000 w ramach prowadzonych wówczas prac w ramach projektu: „Stan gospodarki wodnej na terenie powiatu Grodzisk Mazowiecki”. Od tego czasu bardziej szczegółowe badania jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu nie były już prowadzone.

Tabela 2. Klasy czystości głównych rzek na terenie powiatu (źródło: WIOŚ w Warszawie *Monitoring rzek w latach 2010-2012*)

Nazwa rzeki	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych
Pisia Gągolina	Radziejowice (most)	IV	I	Poniżej stanu dobrego
Głęboka Struga	Drybus (most)	III	I	jw
Rokitnica	Od źródeł (na terenie powiatu grodziskiego) do rz. Zimna Wola (powiat pruszkowski)	IV	I	jw

Źródła zanieczyszczenia wód

W powiecie grodziskim nie ma zlokalizowanych dużych przemysłowych obiektów odprowadzających znaczące ilości, silnie zanieczyszczonych ścieków przemysłowych. Źródłem emisji ścieków w większości przypadków są niewielkie podmioty gospodarcze, z których część gospodaruje wodą bez stosowanej decyzji administracyjnej i w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami. Niestety brak jest pełnego rozeznania poziomu zagrożenia wód powodowanego tym czynnikiem.

Wysoki, stale rosnący poziom urbanizacji obszaru powiatu powoduje, że głównym źródłem ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód z terenu powiatu jest sektor komunalny. Poziom skanalizowania gospodarstw domowych w powiecie wynosi około 58%, największy udział gospodarstw przyłączonych do sieci kanalizacyjnej występuje w gminach Grodzisk Mazowiecki, Milanówek i Podkowa Leśna, w pozostałych gminach powiatu jest on znacząco niższy.

Pomimo zmniejszania zakresu działalności rolniczej na terenie powiatu, grunty użytkowane rolniczo nadal zajmują niemal $\frac{3}{4}$ ogólnej powierzchni. Po przystąpieniu do Unii Europejskiej w 2004 roku, obserwuje się w Polsce zahamowanie spadkowego trendu ekstensyfikacji produkcji i powolny wzrost zużycia nawozów i środków ochrony roślin. Proces ten występuje także na terenie województwa mazowieckiego i powiatu grodziskiego. Dlatego też sektor ten należy do istotnych, obszarowych źródeł zagrożenia dla wód powierzchniowych i podziemnych. Tym niemniej jego znaczenie na tym terenie będzie w nadchodzących latach ulegało ograniczeniu (jest to spowodowane postępującą presją urbanizacyjną i przekwalifikowaniem coraz większej powierzchni gruntów rolnych na tereny budowlane).

3.5 Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu są zasoby wód podziemnych. Z ujęć takich zaopatrywane są zarówno wodociągi gminne, jak również korzystają z nich indywidualni odbiorcy (osoby fizyczne i podmioty gospodarcze) korzystające z własnych studni. Biorąc pod uwagę sumę rocznego komunalnego poboru wody przez mieszkańców

powiatu grodziskiego ($Q = 0,0035 \text{ km}^3/\text{rok}$) oraz oszacowany sumaryczny pobór wody ($Q_{\text{eks}} = 0,0052 \text{ km}^3/\text{rok}$) otrzymany z metody efektywnego zasilania infiltracyjnego można stwierdzić, że orientacyjnie w skali powiatu zapotrzebowanie w wodę z sieci komunalnej wynosi 50-60 %. Pozostałe 40-50 % zapotrzebowanie w wodę jest zaspokajane z ujęć indywidualnych.

Ilość wody pobieranej przez mieszkańców powiatu grodziskiego i poszczególnych gmin przedstawiono w tabeli 3.6.

Tabela 3. Orientacyjny komunalny pobór wód na ujęciach w powiecie grodziskim w poszczególnych gminach (źródło: informacje z jednostek gminnych).

Gmina	Pobór wody [m^3]		
	Roczny pobór wody	Dzienny pobór wody	Jednostkowy dzienny pobór wody na mieszkańca
Grodzisk Mazowiecki + Milanówek	2 715 600	7 440	0,152
Podkowa Leśna (własne ujęcie+dostawy wody z Brwinowa)	174 002	476,72	0,12
Baranów	220 000	600	0,124
Jaktorów	503 000	2 043	0,571
Żabia Wola	392 000	1071	0,166
Σ	4 004 602	11630,72	-
wartość średnia	-	-	0,2266

Podane eksploatacyjne zasoby wody podziemnej w zestawieniu z całkowitymi odnawialnymi zasobami wodnymi, pozwalają stwierdzić, że powiat posiada znaczne rezerwy wody, gdyż rocznie sumaryczny pobór wód nie przekracza 25% zasobów odnawialnych (zasoby odnawialne – $Q_{\text{zas odn}} = 0,0268 \text{ km}^3/\text{rok}$). Cechą wyróżniającą strukturę poboru wody jest jednak znaczna nierównomierność w ujęciu przestrzennym. Na obszarach słabiej zasiedlonych rezerwy te są zdecydowanie większe. Jednak główna aglomeracja powiatu, tj. rejon Grodziska Mazowieckiego, staje się obszarem deficytowym, co przejawia się w rozwoju i pogłębianiu lokalnego leja depresji. Najsilniej rozwinięty lej depresji stwierdzono w rejonie studni BE 5 – w chwili obecnej lokalny lej depresji osiągnął ok. 13 m. Zarówno w latach ubiegłych, jak i obecnie prowadzone są na terenie poszczególnych gmin powiatu grodziskiego prace przy rozbudowie sieci wodociągowej. W całym powiecie jest wiele gospodarstw i obiektów, do których należałoby podłączyć sieci wodociągowe. Jednak często wykonanie tych inwestycji należy uznać za ekonomicznie nieefektywne, ponieważ posesje, do których trzeba doprowadzić przyłącza wodociągowe znajdują się w znacznych odległościach od głównych sieci wodociągowych.

Gmina Grodzisk Mazowiecki i Gmina Milanówek są zaopatrywane w wodę przez następujące stacje wodociągowe:

- 1) SUW Cegielniana – wydajność $230,0 \text{ m}^3/\text{h}$, dla Milanówka $Q_{h \text{ max}} = 75,6 \text{ m}^3/\text{h}$. Eksploatowane są cztery studnie głębinowe (czwartorzędowe) o nr BE 3, BE 4, BE 5 oraz st. 2. Studnia nr St. 2 eksploatowana jest okresowo i jest ujęciem uzupełniającym. Studnia nr BE 5 znajduje się na działce w obrębie administracyjnym Milanówka,

pozostałe studnie są na działkach należących administracyjnie do gminy Grodzisk Mazowiecki.

- 2) SUW Wólka Grodziska, SUW Dąbrówka, SUW Izdebno Kościelne - obecnie w modernizacji.
- 3) SUW ul. Zachodnia w Milanówku – dwie studnie czwartorzędowe o głębokości 45,0 m zlokalizowane na terenie stacji uzdatniania wody o wydajności 45,0 m³/h,
- 4) SUW ul. Długa w Milanówku (część południowa miasta) - ujęcie wody bazuje na 2 studniach oligoceńskich o głębokości 240 m, pracujących przemiennie. Dokumentacja hydrogeologiczna przewiduje możliwość poboru wody w ilości $Q_e = 42 \text{ m}^3/\text{h}$.
- 5) SUW ul. Kościuszki w Milanówku (część północna miasta) - ujęcie wody stanowią 2 studnie oligoceńskie o głębokości 226 i 182 m, przewidziane do pracy przemienniej. Wydajność studni wynosi $Q = 51 \text{ m}^3/\text{h}$.

Gmina Podkowa Leśna korzysta z ujęć wody zlokalizowanych na terenie parku miejskiego. Pierwsze ujęcie (dwie studnie czwartorzędowe o głębokości 56m każda) zlokalizowane są przy ul. Kwiatowej, drugie ujęcie (jedna studnia oligoceńska o głębokości 249,5m) zlokalizowana przy ul. Lilpopa. Stacja uzdatniania wody przy ul. Warszawskiej (zmodernizowana w 2008r. po podłączeniu studni oligoceńskiej do sieci). Wydajność eksploatacyjna studni: studnie czwartorzędowe: 100m³/h depresja 10,0m; studnia oligoceńska: 40m³/h depresja 10,0m.

W gminie Baranów pracują dwie stacje wodociągowe:

- 1) Cegłów – studnia o głębokości 44,0 m i wydajności $Q = 65,0 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz $Q_{\text{max db}} = 849,0 \text{ m}^3/\text{d}$,
- 2) Stanisławów – studnia o głębokości 65,0 m i wydajności $Q = 50,0 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz $Q_{\text{max db}} = 751,0 \text{ m}^3/\text{d}$.

W stosunku do wcześniejszego okresu cała gmina zaopatrywana jest w wodę w wodociągu gminnego Gminy Baranów. Wybudowany został zbiornik retencyjny na czystą wodę w miejscowości Cegłów o pojemności 267m³. Gmina Baranów została w 100% zwodociągowania.

Gmina Jaktorów zaopatrywana jest przez dwie stacje wodociągowe:

- 1) Kozery (znajdującej się na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki) – jedna studnia oligoceńska o głębokości 219 m i wydajności eksploatacyjnej 40,0 m³/h,
- 2) Bieganów – jedna studnia czwartorzędowa o głębokości 77,5 m i o wydajności eksploatacyjnej 90,0 m³/h.

Stacje gminne zaopatrują także w wodę kilkanaście gospodarstw znajdujących się poza granicami gminy (w gminie Grodzisk Mazowiecki). Wzrost zapotrzebowania dla całej gminy Jaktorów szacuje się na 3000 m³/d (docelowo do roku 2020).

Za cel priorytetowy uważa się wykonanie na obu ujęciach po jeszcze jednej studni eksploatacyjnej, która spełniałaby rolę studni awaryjnej. Ewentualnym rozwiązaniem zapobiegającym sytuacjom kryzysowym (tj. awaria jednego z ujęć) jest spięcie obu sieci w jeden system zaopatrzenia w wodę. W Bieganowie planuje się wykonanie drugiej studni. Obecnie stacja wodociągowa w Bieganowie posiada pompownię o wydajności 90,0 m³/h, a filtry mają wydajność 60,0 m³/h, dlatego też należy zwiększyć filtrację o 30,0 m³/h. W Kozerach należy zmodernizować starą część stacji. W chwili obecnej dobudowana jest nowa technologia pozwalająca osiągnąć wydajność filtracji 30,0 m³/h.

Na terenie gminy Żabia Wola wybudowane zostały trzy stacje uzdatniania wody w miejscowościach Muskuły, Bartoszkówka, Żelechów oraz dwie pompownie strefowe we wsiach Lasek i Osowiec. Dobowa zdolność produkcyjna wszystkich stacji (całego wodociągu) wynosi $3750\text{m}^3/\text{d}$. Z wody korzysta około 1750 gospodarstw domowych tj. około 90% mieszkańców. Perspektywicznie zaspokojenie potrzeb zaopatrzenia w wodę mieszkańców wsi, inwentarza żywego oraz zakładów użyteczności publicznej w gminie Żabia Wola zapewnione zostanie poprzez modernizację i zwiększenie wydajności istniejących stacji wodociągowych w oparciu o zatwierdzone zasoby eksploatacyjne istniejących i projektowanych ujęć wody. Wodociągi Żelechów i Bartoszkówka są połączone awaryjnie w jeden system przewodów wodociągowych między wsią Kaleń i Ciepłe. W perspektywie w opracowanej koncepcji zaopatrzenia w wodę Gminy Żabia Wola przewidziano awaryjne połączenie wszystkich wodociągów. Obecnie wydajność poszczególnych Stacji Uzdatniania Wody jest wystarczająca.

3.6 System oczyszczania ścieków

W ostatnich latach na terenach dotychczas użytkowanych rolniczo rozwija się osadnictwo mieszkaniowe stałe i letniskowe. Obszary te pozbawione są sieci kanalizacyjnej. Konieczne jest określenie w jakich obszarach uzasadnione ekonomicznie i środowiskowo będzie rozbudowa takiej sieci, a w jakich należy pozostawić dotychczasowy sposób gospodarowania użytymi wodami – to jest ich gromadzenie w szczelnych zbiornikach.

Na terenie powiatu grodziskiego funkcjonuje komunalna oczyszczalnia ścieków ujęta w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Projektowana RLM dla teren obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków w Grodzisku Mazowieckim, której zarządzającym jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Grodzisku Mazowieckim, ujęta została na poziomie 147 tyś., natomiast max. przepustowość przedmiotowej biologicznej oczyszczalni wynosi $12\,600,00\text{ m}^3/\text{d}$. w roku 2012 r. Do oczyszczalni przyjmowane są ścieki komunalne i przemysłowe, w roku 2012 łącznie ilość ścieków wyniosła $9\,094,00\text{ m}^3/\text{d}$. w skali roku $3\,319,00\text{ dm}^3$. (źródło: WIOŚ w Warszawie Wykaz oczyszczalni ścieków stan na 31.12.2012r.). Ścieki z oczyszczalni ścieków w Grodzisku Mazowieckim odprowadzane są do Rokitnicy.

W oczyszczalni w procesie fermentacji oprócz stabilizacji osadów powstaje palny gaz fermentacyjny – biogaz. Powstający biogaz (którego 65% to metan) jest wykorzystywany na terenie zakładu w kotłowni do centralnego ogrzewania i wytworzenia tzw. ciepła technologicznego.

Ilość wytwarzanych ścieków w Milanówku wynosi około $2210\text{ m}^3/\text{dobę}$. Ścieki odprowadzane są kolektorem do oczyszczalni w Grodzisku Mazowieckim. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 20 km. Łączna długość kanalizacji deszczowej 1,6 km. Wody deszczowe odprowadzane są do wód powierzchniowych bez oczyszczania. Ilość odprowadzanych ścieków z Milanówka do oczyszczalni wynosi: około $2000\text{ m}^3/\text{dobę}$. Znaczna ilość posesji wyposażona jest w zbiorniki bezodpływowe, ich liczba wynosi około 2500 szt. Ścieki wywożone są taborem asenizacyjnym na oczyszczalnię w Grodzisku Mazowieckim. W ramach nakładów na gospodarkę wodno-ściekową przewidziano udział w regulacji rzeki Rokitnicy oraz modernizacji oczyszczalni ścieków w Grodzisku Mazowieckim.

Ilość wytworzonych ścieków w Podkowie Leśnej wynosi około $550\text{ m}^3/\text{dobę}$, z tego około $390\text{ m}^3/\text{dobę}$ odprowadzana jest kolektorami do oczyszczalni w Grodzisku Mazowieckim. Pozostałe ścieki gromadzone są w bezodpływowych szambach. Ścieki

te wywożone są samochodami asenizacyjnymi do grodziskiej oczyszczalni ścieków. Podkowa Leśna posiada opracowany program skanalizowania całej miejscowości, który sukcesywnie realizowany pozwoli na wyeliminowanie osadników oraz przyłączenie do kanalizacji wszystkich mieszkańców miasta. Na terenie tej miejscowości, decyzją Burmistrza, zabroniono wykonywania i użytkowania drenaży rozsączających ścieki.

W 2013 roku zakończyła się budowa oczyszczalni ścieków w Żabiej Woli oraz III etap budowy sieci kanalizacyjnej zrealizowanych w ramach projektu pn. „Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Żabia Wola oraz oczyszczalni ścieków w miejscowości Żabia Wola” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013r. W 2013 roku zakończono również etap III budowy sieci kanalizacyjnej w Żabiej Woli, w ulicach Chełmońskiego, cz. Śląskiego, cz. Głównej, cz. Warszawskiej, Leśnej, Krótkiej i Środkowej oraz w Hucie Żabiowskiej ul. Warszawskiej i Usługowej a także w Józefinie ul. Mazowieckiej - teren szkoły Podstawowej i Gimnazjum. Realizacja inwestycji pozawala na porządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy. Właścicielem obiektu jest Gmina Żabia Wola.

Docelowa max. przepustowość w/w biologicznej oczyszczalni przewidziana jest na 500 m³/d, a projektowane RLM wynosi 2 610. Ilość przyjmowanych ścieków wynosi ok. 250 m³/d. Ścieki z wymienionej oczyszczalni trafiają do rzeki Mrowy.

Ilość wytwarzanych ścieków w gminie Baranów wynosi około 675 m³/dobę. Teren gminy jest częściowo skanalizowany - do roku 2012 ok. 8 km, brak jest oczyszczalni ścieków. Urząd Gminy w Baranowie planuje rozbudowę kanalizacji sanitarnej. Nieskanalizowana część gminy działa w oparciu o zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków. Ścieki wywożone są samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Żyrardowie i Błoniu.

W gminie Jaktorów wytwarzanych jest około 1350 m³ ścieków/dobę. Gmina posiada kanalizację zbiorczą - do roku 2012 ok. 132 km. Planowana jest dalsza rozbudowa kanalizacji. Ścieki z sieci kanalizacyjnej odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Żyrardowie.

Obecnie ścieki zbierane są również do zbiorników bezodpływowych (których liczba wynosi ok. 2000 szt.), a następnie wywożone są do oczyszczalni ścieków w Grodzisku Mazowieckim, Żyrardowie.

Poza komunalną oczyszczalnią ścieków w Grodzisku Mazowieckim, punktowymi źródłami zanieczyszczenia wód na terenie powiatu są także inne oczyszczenie ścieków oraz miejsca, - w których ścieki zrzucane są do wód bez żadnego oczyszczania. Na terenie miasta Grodzisk Mazowiecki funkcjonują podczyszczalnie zakładowe w postaci osadników do podczyszczania wód deszczowych np. z terenu zakładów Raben, Danfoss.

Natomiast na terenie miejscowości Książenice eksploatowane są dwie oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia typu ELJOT - 150.
- oczyszczalnia z JW 1450.

Oczyszczalnia typu ELJOT - 150 eksploatowana jest przez ZWiK Grodzisk Mazowiecki. Problemem jest tu zły stan techniczny kolektorów doprowadzających ścieki oraz infiltrujące wody gruntowe do oczyszczalni. W miejscowości Thuste, na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki, na terenie Zakładu Przedsiębiorstwa Mięsnego s.c. podczyszczane są wody deszczowe, które następnie zrzucane są do rzeki Rokitnicy. W miejscowości Kłudzienko ścieki z terenu Zakładu Ibmer oczyszczane są na oczyszczalni typu Biokon, a następnie odprowadzane do rzeki Rokitnicy. W miejscowości Kraśnicza Wola znajduje się

składowisko balastu pokompostowego z Kompostowni Odpadów w Grodzisku Mazowieckim. Obecnie ścieki gromadzone są w szczelnym zbiorniku bezodpływowym i transportowane wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni.

Brak jest inwentaryzacji miejsc gdzie ścieki zrzucane są (z różnych źródeł) do środowiska bez wcześniejszego oczyszczania.

Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzone analizy pozwoliły na przedstawienie najważniejszych rekomendacji dotyczących gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu grodziskiego.

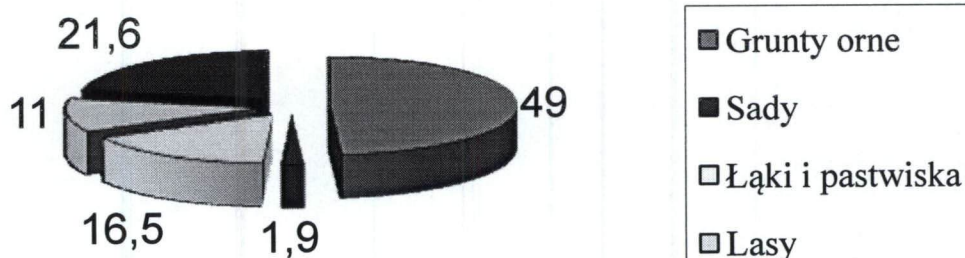
W odniesieniu do gospodarki wodą:

1. Stopień skanalizowania powiatu jest niewystarczający. Zadawalająca ilość przyłączy występuje na terenie gmin: Grodzisk Mazowiecki, Podkowa Leśna i Milanówek. Zarówno w tych jak i przede wszystkim w pozostałych gminach należących do powiatu konieczne są dalsze inwestycje w sieć kanalizacyjną.
2. Około 65-70 % potrzeb na wodę pokrywane jest poprzez pobór wody z sieci komunalnej. Pozostałe 30-35 % zapotrzebowanie w wodę jest zaspokajane z indywidualnych ujęć.
3. Na terenie powiatu występują okresy deficytu wody w sieci wodociągowej. Dotyczy to m.in. gmin Grodzisk Mazowiecki i Milanówek. Uzupełnienie tego deficytu jest nadal możliwe, gdyż w zestawieniu z zasobami wodnymi powiat posiada znaczne rezerwy wody - rocznie sumaryczny pobór wód nie przekracza 25% zasobów odnawialnych Tym niemniej cechą wyróżniającą strukturę poboru wody jest znaczna nierównomierność w ujęciu przestrzennym. Obszar Grodziska Mazowieckiego staje się obszarem deficytowym, co przejawia się w rozwoju i pogłębianiu lokalnego leja depresji.
4. W całym powiecie grodziskim jest wiele posesji, do których należałoby podłączyć sieci wodociągowe. Jednak ze względu na rozproszony charakter zabudowy terenów pozbawionych wodociągów koszty wykonania tych przyłączy będą bardzo wysokie.
5. W celu zdecydowanej poprawy jakości wód powierzchniowych zaleca się wykonanie kanalizacji sieciowych i zagrodowych na terenie całego powiatu grodziskiego, a także małych oczyszczalni ścieków dla potrzeb miejscowości, Jaktorów, Żabia Wola, Baranów, Izdebnko Kościelne, Zabłotnia.
6. Bariera dla rozbudowy sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza na terenach wiejskich, może być bardzo wysoki koszt tych inwestycji. Jest to spowodowane znacznym rozproszaniem zabudowy na tych terenach. Problem pogłębia rozwój zabudowy mieszkalnej na obszarach porolnych.
7. W celu zmniejszenia zagrożenia z terenów zabudowy jednorodzinnej proponuje się stosowanie następujących rozwiązań technicznych oczyszczających ścieki z zabudowy rozproszonej:
 - osadniki wielokomorowe (do gromadzenia, podczyszczania i wywożenia ścieków do oczyszczalni zbiorczej),
 - przydomowe oczyszczalnie mechaniczno – biologiczne,
 - przydomowe trzcinowe lub gruntowo-korzeniowe oczyszczalnie ścieków.

3.7 Powierzchnia ziemi. Gleby

Udział poszczególnych form wykorzystania gruntów na terenie powiatu grodziskiego przedstawiono na rysunku 1. (źródło: informacja starostwa, oficjalne informacje statystyczne za rok 2012).

Rys. 1 Użytkowanie gruntów na terenie powiatu grodziskiego

Powiat grodziski charakteryzuje niska lesistość, niższa zarówno od średniej wojewódzkiej (23,5%) jak i od średniej dla Polski (ok. 29,4%). W stosunku do powierzchni powiatu grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione stanowią ok. 14,2 %, z czego 11% stanowią grunty leśne.

Pozytywną cechą wykorzystania gruntów jest natomiast stosunkowo duży udział trwałych użytków zielonych, wyższy niż średnia dla województwa.

Brak jest wystarczającego rozpoznania jakości gleb na terenie powiatu grodziskiego. Tym niemniej, ze względu na brak lokalnych, przemysłowych źródeł emisji zanieczyszczeń, należy domniemywać, że gleby nie należą na tym terenie do szczególnie narażonego na skażenie elementu środowiska. Większego stężenia zanieczyszczeń – przede wszystkim metalami ciężkimi, ale także węglowodorami aromatycznymi - należy oczekiwać jedynie w sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych.

W ostatnich latach wzrasta natomiast zagrożenie gleb rolniczych i leśnych ich przekwalifikowaniem na cele nierolnicze i nieleśne, co związane jest z ogromną presją urbanizacyjną i wyznaczaniem nowych obszarów pod zabudowę mieszkalną na terenie powiatu grodziskiego. Na terenach zurbanizowanych proces ten prowadzi do znacznego uszczuplenia powierzchni biologicznie czynnej, która jest stale zabudowywana.

Stosunkowo dobrze rozpoznana jest jakość gleb pod względem ich przydatności rolniczej. Na terenie powiatu użytki rolne stanowią ok. 70,9 % powierzchni geodezyjnej powiatu, 49% tej wartości stanowią grunty orne, 9,7% - pastwiska, 6,8 % - łąki, 1,9 % sady. Pozostałą powierzchnie stanowią inne użytki rolne takie jak: grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami i pod rowami.

W ostatnich latach nie nastąpiła znacząca zmiana źródeł zagrożenia dla gleb na terenie powiatu. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć:

- wpływ zanieczyszczeń z transportu drogowego - Żabia Wola, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Jaktorów;
- zabudowa terenów czynnych biologicznie, przekształcanie terenów rolniczych i leśnych w działki budowlane – praktycznie wszystkie gminy;

- nieuporządkowana gospodarka odpadami (nielegalne usuwanie i składowanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych) – praktycznie wszystkie gminy;
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa (infiltracja zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb, wywóz odpadów płynnych na pola).

Wnioski i rekomendacje

- Stan zanieczyszczenia gleb na terenie powiatu grodziskiego jest bardzo słabo poznany. Dlatego też trudno jest w chwili obecnej określić takie źródła zanieczyszczeń, w odniesieniu do których należałoby podjąć szybkie i zdecydowane działania.
- Wzrastającym zagrożeniem dla gleb terenu powiatu jest presja urbanizacyjna, której skutkiem jest trwałe zabudowanie terenów czynnych biologicznie.
- Konieczne jest przeprowadzenie na terenie powiatu badań mających na celu określenie stanu jakości występujących tu gleb.

3.8 Hałas

Brak jest szczegółowych danych o zagrożeniu hałasem poszczególnych obszarów na terenie powiatu. W ostatnich latach odnotowano spadek zgłoszeń dotyczącej tej uciążliwości środowiskowej (rok 2012 – 2 zgłoszenia).

Do głównych źródeł uciążliwości akustycznej na omawianym terenie należą:

- ruch samochodowy (w tym przede wszystkim ruch ciężkich pojazdów),
- źródła punktowe (zarówno związane z działalnością gospodarczą – np. przemysł i rzemiosło itp.),

Wysoki poziom uciążliwości akustycznej związany jest z przebiegiem przez obszar powiatu dróg krajowych, wojewódzkich i linii kolejowych. Wydaje się, że źródła liniowe największą uciążliwość akustyczną stanowią dla Milanówka, Grodziska Mazowieckiego, Żabiej Woli i Jaktorowa, gdzie przez obszary zabudowane przebiega zarówno droga wojewódzka o dużym natężeniu ruchu jak i (lub) linia kolejowa. Wrywkowe badania przeprowadzone na terenie miasta Milanówka wykazały, że strefami narażonymi na ponadnormatywny hałas są tereny sąsiadujące z drogą wojewódzką nr 719 oraz tereny przyległe do torów linii kolejowej. Należy przypuszczać, że podobny problem występuje także w innych miastach powiatu. Interpretując wyniki badań poziomu uciążliwości hałasu wykonane na terenie województwa mazowieckiego przez MWIOŚ można uznać, że na terenach sąsiadujących z drogami krajowymi i wojewódzkimi występują stałe przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku.

Wnioski i rekomendacje

- Dla terenu powiatu i należących do niego gmin nie wykonano map akustycznych, dlatego też trudno jest w chwili obecnej określić takie źródła emisji, w odniesieniu do których należałoby podjąć szybkie i zdecydowane działania.
- Konieczne jest przeprowadzenie badań mających na celu określenie miejsc, na których występuje zagrożenie klimatu akustycznego

3.9 Ochrona przyrody

Szata roślinna omawianego terenu została silnie przekształcona w wyniku wielowiekowej aktywności człowieka. Efektem tego jest dominacja w krajobrazie użytków rolnych i bardzo mały udział lasów w strukturze obszarowej powiatu. Tym niemniej na tym terenie znajdują się stosunkowo liczne obiekty przyrodnicze objęte różnorodnymi formami ochrony. Zarówno ze względu na ich unikatowość, bliskość aglomeracji warszawskiej i zachodzącą urbanizację wszystkie te obiekty wymagają szczególnej opieki i ochrony.

Tereny chronione

W powiecie grodziskim obszary chronione związane są z terenami: leśnymi, polno-leśnymi, dolinowo-łąkowymi, oraz parkowymi (w Podkowie Leśnej i Milanówku). Obszary chronione w powiecie grodziskim są powiązane z występowaniem ciągu ekologicznego wzdłuż rzek: Mrowna, Rokicianka, Rokitnica, Pisia Tuczna, Pisia i Karczunek.

W większości obszary chronione (w tym też projektowane) obejmują tereny leśne, które stanowią naturalne strefy retencji. Gromadzą one i wiążą nadmiar wód powierzchniowych podczas okresów wezbrań w rzekach, a w czasie suszy powolnie oddają nagromadzone zapasy wody, co oznacza zdecydowany wzrost retencyjności zlewni.

Obszary chronione związane są również z dolinami rzecznyymi (głównie tereny dolinowo-łąkowe) i zastoiskami. W powiecie grodziskim doliny rzeczne budują często osady takie jak torfy, mursze, oraz mady i namuły rzeczne. Osady te charakteryzują się wysokimi zdolnościami sorpcyjnymi (szczególnie metali ciężkich), co czyni obszary ich występowania strefami przechwytyjącymi zanieczyszczenia i skażenia. Obecność tego typu osadów wpływa na ograniczenie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w środowisku przyrodniczym i tworzy naturalny płaszcz ochronny, chroniący wody podziemne przed zanieczyszczeniem. Jednak takie strefy dolinne muszą być pod stałą obserwacją i ochroną, zważywszy na ich podatność do kumulacji metali ciężkich w tych rejonach, gdzie na te strefy mogłyby oddziaływać zanieczyszczone wody powierzchniowe. Rozbudowane strefy ekologiczne w bezpośrednim sąsiedztwie koryt rzecznych zawsze powodują wyraźny spadek zawartości składników biogenicznych w szczególności związków azotu. Są to tzw. strefy ekotonowe mające ogromny wpływ nie tylko na zawartość samych składników biogenicznych, ale także stanowiące naturalne siedlisko bytowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Stąd też tego typu strefy dolinne stanowią naturalne ciągi ekologiczne o bardzo dużych wartościach przyrodniczych.

Wykaz obszarów chronionych i opis elementów chronionych.

Na obszarze powiatu grodziskiego znajdują się trzy formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Rezerwat „Parów Sójek” – o powierzchni 3,84 ha ma charakter leśny. Zlokalizowany jest nad płytkim strumieniem w Podkowie Leśnej. Występują w nim lasy łąkowe i łąkowe, z pomnikowymi okazami dębów i grabów oraz z bogatym runem leśnym, w którego skład wchodzi bardzo rzadkie gatunki roślin.

Rezerwat im. B. Hryniewieckiego – o powierzchni 24,73 ha ma charakter leśny.

Występują w tym rezerwacie zbiorowiska roślinne borów mieszanych i dąbrów z bogatym runem leśnym. Przeważa w nim starodrzew z szeroko rozpowszechnionym dębem szypułkowym, sosną z domieszką lipy, grabu i brzozy. Zlokalizowany jest on na obszarze gminy Podkowa Leśna.

Rezerwat „Zaborów” im. W. Tyrakowskiego – o powierzchni 11,08 ha ma charakter faunistyczny. W jego skład wchodzi las liściasty, różnowiekowy z dębem, lipą, grabem i sosną. Rezerwat ten jest miejscem lęgowym dla wielu gatunków ptaków. Położony jest on na obszarze gminy Podkowa Leśna.

Opisane wyżej rezerваты należą do regionalnego ciągu ekologicznego związanego z dolinami rzek: Mrowna, Zimna Woda i Rokitnica.

Rezerwat „Skulskie Dęby” – o powierzchni 30,07 ha ma charakter leśny. Złożony jest głównie z naturalnego starodrzewu dębowego, z towarzyszeniem innych zbiorowisk leśnych, wraz z enklawami roślinności torfowiskowej. Teren tego rezerwatu znajduje się w obrębie gminy Żabia Wola.

Rezerwat „Skulski Las” – o powierzchni 316,92 ha ma charakter leśny. Na rezerwat ten składają się kompleksy lasów liściastych z licznymi drzewami pomnikowymi, oraz wyspowym stanowiskiem buka, poza granicami jego zwartego zasięgu. Obszar tego rezerwatu administracyjnie należy do gminy Żabia Wola. Rezerwat ten stanowi istotną część ciągu ekologicznego doliny rzek Pisia Tuczna i Karczunek.

W powiecie znajdują się trzy zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

Wydmy Międzyborskie – teren o pow. 25,44 ha, powstały po ustąpieniu lodowca 11-12 tysięcy lat temu, położony na gruntach Nadleśnictwa w północnej części Międzyborowa. Najwyższa wydma wznosi się na wysokość 10,5 m ponad poziom terenu. W drzewostanie dominują sosny, brzozy i dęby.

Leśny Park Miejski w Mieście Ogrodzie Podkowie Leśnej- o powierzchni 14ha. Podobnie jak cała Podkowa Leśna jest wpisany do rejestru zabytków i znajduje się w Warszawskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Posiada szczególne walory krajobrazowe ze względu na unikatowe na terenie Mazowsza wydmy o wysokości 120 m. n.p.m., bogatą szatę roślinną o dużej bioróżnorodności (ok. 500 gatunków roślin naczyniowych, mszaków i grzybów), pomnikowe drzewa oraz wiele gatunków roślin rzadkich (43 gatunki), roślin chronionych (6 gatunków), takich jak: lilia złotogłów (rosnąca na siedmiu stanowiskach w liczbie ponad 60 sztuk), kopytnik pospolity, barwinek pospolity, śnieżyczka przebiśnieg, konwalia majowa, bluszcz pospolity (płożący się po ziemi i drzewach).

Turczynek - znajduje się 4 km od centrum Milanówka, zlokalizowany w miejscu, gdzie zbiegają się granice trzech miast-ogrodów: Milanówka, Brwinowa i Podkowy Leśnej. Składa się on z dwóch willi otoczonych parkiem przechodzącym w zwartą zieleń parku leśnego. Zlokalizowany jest w centrum dawnej posiadłości „Turczynek” na dużej, leśnej działce o powierzchni 10 ha.

Rejon Milanówka i Podkowy Leśnej to głównie tereny miejskie przeważnie parkowe, są to obszary występowania szczególnie cennej szaty roślinnej. Ponadto w Podkowie Leśnej występują zdeponowane w plejstocenie trzy granitowe gązdy narzutowe pomniki przyrody nieożywionej.

W południowej części gminy Grodzisk Mazowiecki ochronie podlegają: obszary dolinowo-łąkowe wzdłuż rzek Mrowna, Rokiciana, Rokitnica, wraz z okolicznymi kompleksami leśnymi i terenami polno-leśnymi.

Obszary chronionego krajobrazu - na terenie powiatu grodziskiego zostały zaklasyfikowane do niższej klasy pod względem ich wartości ekologiczno-przyrodniczej. Na terenie powiatu występują dwa takie obszary: rejon Milanówka i Podkowy Leśnej i południowa część gminy Grodzisk Mazowiecki – Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu i część terenu gminy Jaktorów – Obszar Chronionego Krajobrazu Bolimowsko – Radziejowicki z doliną środkowej Rawki.

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu - obejmuje swoim zasięgiem niemal 150 tysięcy hektarów, powstał ze względu na wyróżniający się krajobraz dolin rzecznych Wisły i Narwi. Ochronie podlegają również ekosystemy związane z dopływami tych rzek. W skład obszaru wchodzi również duże kompleksy leśne stanowiące niejako otulinę dla najcenniejszych przyrodniczo dolin rzecznych.

Bolimowsko – Radziejowicki z doliną środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz ze względu na pełnienie funkcji korytarzy ekologicznych.

Utrudnieniem w egzekwowaniu wymagań ochrony przyrody jest fakt, iż znaczna ilość obiektów chronionych (pomniki przyrody, parki, rezerваты itp.) znajduje się w rękach prywatnych. Przy braku odpowiednich instrumentów finansowych pozwalających na skłanianie właścicieli do prowadzenia właściwej gospodarki obiektami chronionymi, a także ze względu na słabość administracji ochrony środowiska, powoduje to ograniczoną możliwość wpływania administracji publicznej na właścicieli, aby prowadzona przez nich działalność nie wpływała negatywnie na środowisko przyrodnicze.

Jak się wydaje najważniejsze, wspólne dla całego powiatu źródła zagrożenia przyrody ożywionej na tym terenie to:

- szybki proces urbanizacji tego terenu spowodowany przekształcaniem terenów rolnych i innych w obszary zabudowy mieszkaniowej, dzieleniem siedlisk i zabudowywanie coraz mniejszych działek itp. Z rozwojem zabudowy mieszkaniowej wiąże się konieczność rozbudowy infrastruktury technicznej (drogi, wodociągi i kanalizacja, telefony itp., sieć handlowo - usługowa).
- niski priorytet ochrony przyrody ożywionej w odniesieniu do innych zadań, wynikający w znacznej mierze z niskiej świadomości ekologicznej społeczeństwa (np. mieszkańcy częściej domagają się rozbudowy infrastruktury niż zapewnienia właściwej ochrony obszarów przyrodniczo cennych),
- obawa części mieszkańców i władz przed obejmowaniem ochroną przyrody nowych obszarów, co ograniczałoby możliwość rozwoju gospodarczego na tych terenach.

Za specyficzne dla poszczególnych gmin źródła zagrożenia dla stanu przyrody należy uznać:

- obniżenie zwierciadła wód gruntowych,
- zanieczyszczenie gruntu i wód podziemnych w wyniku niewłaściwego postępowania ze ściekami i odpadami,
- niszczenie drzewostanu i runa leśnego na działkach leśnych (zarówno przez osoby penetrujące lasy jak i przez prywatnych właścicieli),
- nielegalne wycinanie drzew przy pracach budowlanych i na działkach przeznaczonych pod zabudowę,
- niewłaściwy sposób użytkowania obszarów chronionych przez zwiedzających oraz osoby posiadające nieruchomości w ich pobliżu,
- brak właściwego nadzoru nad obszarami cennymi przyrodniczo,
- niska świadomość społeczna powodująca, że tereny przyrodnicze nie są w sposób właściwy chronione.

Wnioski i rekomendacje

- Pomimo silnego przekształcenia zbiorowisk przyrodniczych na terenie powiatu występują liczne obiekty cenne przyrodniczo, z których część objęta jest różnymi formami ochrony prawnej.
- Głównymi źródłami zagrożenia przyrody na omawianym terenie jest szybko postępujący proces urbanizacji oraz niska świadomość ekologiczna co powoduje niski priorytet działań na rzecz ochrony przyrody.

3.10 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska. Awarie.

Na terenie powiatu grodziskiego nie ma zlokalizowanych podmiotów gospodarczych, których działalność stanowiłaby ryzyko wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. Tym niemniej pewne zagrożenie w tym zakresie stwarzają eksploatowane tu stacje benzynowe (choć wszystkie one mają ważne decyzje administracyjne wyznaczające warunki ich funkcjonowania), lokalne zagrożenie stanowi także funkcjonowanie przedsiębiorstw sektora spożywczego.

Ze względu na specyfikę powiatu zagrożenie wiąże się jednak z transportem substancji niebezpiecznych – dotyczy to zarówno infrastruktury (gazociągi) jak i transportu samochodowego i kolejowego.

Przez teren powiatu, tj. południowo – zachodnią części gminy Jaktorów przebiega gazociąg wysokociśnieniowy relacji Warszawa – Częstochowa, natomiast w poszczególnych gminach istnieje sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia. Instalacje te pozostają pod nadzorem odpowiednich służb i w normalnych warunkach nie stwarzają znaczącego ryzyka wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska (NZŚ).

Władze powiatu jak również poszczególnych gmin posiadają ograniczone możliwości wpływania na zagrożenie związane z transportem substancji niebezpiecznych przez teren powiatu, zarówno w odniesieniu do transportu kolejowego jak i samochodowego. Linie kolejowe (relacji Warszawa – Łódź, a także fragment CMK Warszawa – Kraków i Warszawa – Katowice), którymi mogą być transportowane substancje niebezpieczne, przebiegają przez tereny miejskie Grodziska Mazowieckiego, Milanówka i Jaktorowa. Przez teren gminy Baranów przebiega fragment linii kolejowej Warszawa – Łowicz – Poznań, którą także mogą być transportowane substancje niebezpieczne.

Przez tereny miejskie Grodziska Mazowieckiego i Milanówka przebiega droga wojewódzka Warszawa – Żyrardów – Łódź, zaś droga Radziejowice – Grodzisk Maz.– Błonie jest trasą wykorzystywaną przez kierowców ciężkich pojazdów samochodowych. Przez teren gminy Żabia Wola przebiega trasa krajowa Warszawa – Katowice, gmina Baranów graniczy z drogą krajową Warszawa – Poznań (Berlin). Ponadto przez teren powiatu przebiega fragment autostrady A-2. Po wszystkich tych trasach kursują samochody przewożące substancje niebezpieczne.

Zgodnie z sporządzonym w roku 2011 „Planem Zarządzania Kryzysowego Powiatu Grodziskiego” zagrożenie powodziowe w powiecie występuje w bardzo niewielkim stopniu. Natomiast w przypadku intensywnych, długotrwałych opadów atmosferycznych (w wyniku wiosennych roztopów i intensywnych opadów deszczu) mogą wystąpić lokalne podtopienia. Jak wynika z w/w „Planu...” stopień zagrożenia dla ludności katastrofami naturalnymi takimi jak: powódź, huragany, wielkoobszarowe pożary lasów, susza, silne mrozy i opady śniegu określony został jako mały. Średni stopień zagrożenia określony został dla huraganów, wielkoobszarowych pożarów lasów i silnych mrozów i opadów śniegu w stosunku do budynków (mieszkalnych, handlowych i administracyjnych).

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, iż najczęstszymi przyczynami pożarów obok przyczyn naturalnych jest wypalanie traw oraz nieumyślne i celowe podpalenia.

Wnioski i rekomendacje

- Największe prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia mającego znamiona nadzwyczajnego zagrożenia środowiska jest awaria środków transportu, którymi przewożone są substancje stanowiące zagrożenie tego typu. Dotyczy to przede wszystkim transportu drogowego i kolejowego przez obszar powiatu.
- Zagrożenie stanowią mogą lokalne podtopienia (zalanie piwnic, podtopienia łąk, pastwisk, gruntów ornych).

3.11 Surowce i zasoby mineralne

Na terenie powiatu nie ma znaczących zasobów surowców mineralnych, tym niemniej pewne ich rodzaje są na mniejszą skalę eksploatowane. Dotyczy to:

- wydobywania żwiru i piasku (gmina Grodzisk Mazowiecki),
- wydobywania kruszyw naturalnych (gmina Żabia Wola)

Działalność ta stanowi istotne źródło uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, między innymi poprzez nielegalne usuwanie odpadów, naruszanie warunków wodnych, emisję nadmiernego hałasu, dewastację krajobrazu. Nie są także podejmowane w wystarczającym stopniu prace rekultywacyjne.

Istnieje bardzo słabe rozeznanie w zakresie miejsc, gdzie prowadzona działalność przy wydobywaniu kopalin powoduje powstawanie problemów ochrony środowiska, gdzie istnieje konieczność rekultywacji. W istotny sposób utrudnia to podejmowanie prac prewencyjnych i naprawczych.

Problem stanowi nielegalna eksploatacja zasobów mineralnych. Problemy w tym zakresie występują m.in. na terenie gminy Baranów (nielegalna eksploatacja żwiru i piachu)

Wnioski i rekomendacje

- Niezbędne jest przeprowadzenie prac inwentaryzacyjnych, które pozwolą na zidentyfikowanie zagrożeń powodowanych przez prowadzoną na terenie powiatu eksploatację surowców i zasobów mineralnych.

3.12 Udział społeczny w ochronie środowiska. Edukacja ekologiczna

Spółeczność mieszkająca na terenie powiatu wykazuje się dużą aktywnością. Obrazem tego jest znacząca liczba organizacji społecznych: formalnych i nieformalnych działających na tym terenie. Zgodnie z posiadaną przez Starostwo Powiatowe informacją na obszarze powiatu działa 128 zarejestrowanych stowarzyszeń, 75 stowarzyszeń zwykłych, 36 fundacji, 33 uczniowskie kluby sportowe i 42 kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń, których statuty nie przewidują. Organizacje te cechują różnorodne kierunki podejmowanej działalności – od kultywowania tradycji i historii lokalnej, poprzez wspieranie edukacji formalnej i nieformalnej, działalność charytatywną, do działań na rzecz ochrony środowiska i zdrowia. Tak duża aktywność społeczna jest istotnym atutem powiatu, należy się spodziewać, że większość organizacji, których statutowe cele dotyczą m.in. ochrony środowiska, edukacji,

czy wspierania rozwoju lokalnego, aktywnie włączają się w realizację zadań nakreślonych w niniejszym „Programie...”. Ponadto aktywność istniejących tu stowarzyszeń, zwłaszcza działających w zakresie ochrony środowiska, stanowić będzie istotny element monitorowania postępów przy wdrażaniu celów „Programu...”.

4. PLANOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA GMIN POWIATU GRODZISKIEGO

Nie wszystkie gminy powiatu grodziskiego posiadają przyjęte przez władze samorządowe strategie rozwoju. Dlatego też zarówno w planowaniu kierunków rozwoju jak i zadań z zakresu ochrony środowiska, Starostwo Powiatu Grodziskiego musiało korzystać z materiałów własnych oraz istniejących zamierzeń gmin. Przed opracowaniem *Programu...* tut. urząd zwrócił się do burmistrzów miast oraz wójtów gmin o przekazanie informacji odnośnie planowanych inwestycji na lata 2013 – 2016 na obszarach przez nich zarządzanych. Jednocześnie wykorzystano dokumentację dotyczącą działań dotyczących poprawy stanu środowiska.

Poniżej prezentowane informacje powstały z wykorzystaniem informacji otrzymanych od gmin.

Grodzisk Mazowiecki

W swoim opracowaniu wskazał na następujące cele:

W zakresie zieleni w terenach otwartych – stworzenie ciągu spacerowego w mieście z dostępem do terenów otwartych poprzez połączenie parku Skarbków ze stawami Goliana i stawami Walczewskiego, utworzenie ścieżek przyrodniczych, wprowadzenie nowych gatunków do zadrzewień na terenach otwartych zgodnie z naturalnym siedliskiem, stworzenie ewidencji drzewostanu o wymiarach pomnika przyrody lub innych szczególnych cechach.

W zakresie zwiększania powierzchni obszarów chronionych – objęcie ochroną kompleksu zwanego „Rozłogi” we wsi Kraśnicza Wola, określenie potencjalnych dalszych obszarów predysponowanych do objęcia ochroną prawną.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód przed zanieczyszczeniem – Monitorowanie jakości zrzucanych ścieków oraz systemu kanalizacyjno-wodociągowego, budowa systemu kanalizacji sanitarnej.

W zakresie ochrony wód powierzchniowych - poprzez kontrolę jakościową wód poniżej miejsca zrzutu ścieków z istniejącej grupowej oczyszczalni.

W zakresie ochrony powietrza – zmiana paliw tradycyjnych na ekologiczne (zrębki, biopaliwa) stymulowana np. zapisami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy, ewidencjonowanie emisji powierzchniowej (emisja z indywidualnych gospodarstw) i opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji, tworzenie warunków do intensyfikacji ruchu rowerowego (tworzenie ścieżek rowerowych).

W zakresie opieki nad zwierzętami – prowadzenie tzw. czipowania, zmniejszanie populacji zwierząt bezdomnych (wspieranie akcji edukacyjnych i adopcyjnych), prowadzenie akcji edukacyjnych w zakresie sterylizacji zwierząt domowych (pies, kot), szczepienia.

W zakresie gospodarki odpadowej – głównie likwidacja „dzikich” wysypisk oraz rekultywacja zlikwidowanych wysypisk (Kłudno Stare).

W zakresie edukacji ekologicznej – pomoc przy organizacji szkoleń o tematyce ochrony środowiska, szkoleń dla rolników, szkoleń z zakresu ograniczania populacji zwierząt domowych, propagowanie i wspieranie akcji zapobiegania bezdomności zwierząt.

Milanówek

W swoim dokumencie wskazał na następujące działania:

W zakresie zieleni w terenach otwartych – zewidencjonowanie drzewostanu o wymiarach pomnika przyrody lub innych wyróżniających cechach, wprowadzenie nowych gatunków do zadrzewień w zgodzie z naturalnym siedliskiem.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej – rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej, monitorowanie systemu kanalizacyjno-wodociągowego.

W zakresie ochrony wód powierzchniowych – na kontrolę stanu jakości tych wód.

W zakresie ochrony powietrza – wyznaczenie i budowę ścieżek rowerowych, ewidencjonowanie emisji powierzchniowej, propagowanie transportu rowerowego, wspieranie rozwoju transportu publicznego, propagowanie alternatywnych źródeł energii.

W zakresie zwiększania powierzchni obszarów chronionych – określenie potencjalnych obszarów do objęcia ochroną.

W zakresie opieki nad zwierzętami – kontynuowanie czipowania, akcje edukacyjne i adopcyjne w celu zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych,

W zakresie edukacji ekologicznej – propagowanie poprzez wspieranie i organizację konkursów, imprez oraz kampanii o tematyce związanej z ochroną środowiska.

Podkowa Leśna

W dniu 19.10.2011 Urząd Miasta Podkowa Leśna zwrócił się z wnioskiem o zaopiniowanie Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Podkowa Leśna na lata 2011-2014 z perspektywą do 2018 roku i wskazał w tym programie na następujące cele:

1. Stałą poprawę stanu środowiska poprzez kontynuowanie podjętych działań związanych z ochroną środowiska,
2. Zwiększenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
3. Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska w gminie.

Powyższe cele jako główne mają być realizowane poprzez cele szczegółowe. A są nimi:: poprawa jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, poprawa jakości powietrza,

ochrona powierzchni ziemi, poprawa stanu zieleni miejskiej, poprawa klimatu akustycznego, działania na rzecz wzrostu znaczenia ochrony środowiska w świadomości społecznej, zwiększenie efektywności zarządzania w obszarze ochrony środowiska.

Baranów

W swoim dokumencie opisującym zadania do realizacji wskazał na następujące:

W zakresie zieleni w terenach otwartych – tworzenie ścieżek przyrodniczych, wprowadzanie nowych gatunków drzew do zadrzewień, ewidencjonowanie potencjalnych pomników przyrody.

W zakresie zwiększania powierzchni obszarów chronionych – określenie dalszych potencjalnych obszarów do objęcia ochroną.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód przed zanieczyszczeniami – monitorowanie jakości zrzucanych ścieków, budowy systemu kanalizacji sanitarnej, budowa przydomowych oczyszczalni, kontrolowanie jakości stanu wód powierzchniowych.

W zakresie ochrony powietrza – eliminowanie paliw tradycyjnych na rzecz paliw ekologicznych, ewidencjonowanie emisji powierzchniowej, wyznaczanie i budowa ścieżek rowerowych.

W zakresie opieki nad zwierzętami – działania na rzecz zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych, wprowadzenie czopowania, szczepienia, prowadzenie akcji edukacyjnych w obszarze związanym ze sterylizacją zwierząt.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi – likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów.

W zakresie edukacji ekologicznej – wspieranie organizacji szkoleń, kursów i konkursów o tematyce ochrony środowiska, propagowanie działań ograniczających populację zwierząt, przeciwdziałanie bezdomności zwierząt.

Jaktorów

W swoim dokumencie wskazał na:

W zakresie zieleni w terenach otwartych – tworzenie ścieżek dydaktycznych, wzbogacanie różnorodności gatunków drzew w zadrzewieniach, ewidencjonowanie okazów kwalifikujących się do pomników,

W zakresie zwiększania powierzchni obszarów chronionych – wskazanie na potencjalne obszary do objęcia ochroną,

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód przed zanieczyszczeniami – monitoring jakości zrzucanych ścieków oraz systemu kanalizacyjno-wodociągowego,

W zakresie ochrony powietrza – wyznaczanie nowych ścieżek rowerowych,

W zakresie opieki nad zwierzętami – działania na rzecz zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych – adopcje, szczepienia psów przeciw wściekliznie,

W zakresie ochrony powierzchni ziemi – likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci,

W zakresie edukacji ekologicznej – prowadzenie akcji zapobiegającym bezdomności zwierząt, propagowanie akcji przestrzegania przed chorobami odzwierzęcymi,

Żabia Wola

W swoim dokumencie wskazała:

W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu – wyznaczanie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów ekologicznych, stworzenie miejsca z dostępem do terenów otwartych „lasek Żabiowski”, utworzenie terenu zielonego „skweru w Żelechowie”, wprowadzanie nasadzeń zastępczych drzewostanu, ewidencjonowanie drzew o wymiarach pomnika przyrody, rekultywacja zamkniętego wysypiska w Petrykozach.

W zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych – budowa oczyszczalni ścieków w Żabiej Woli, budowa systemu kanalizacji sanitarnej, kontrolowania jakości wód poniżej zrzutu ścieków, propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa studni głębinowej w Żelechowie, budowa sieci wodociągowej.

W zakresie ochrony powietrza – naprawa dróg gminnych, wyznaczanie nowych ścieżek rowerowych.

W zakresie opieki nad zwierzętami – czipowanie, działania na rzecz zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych, propagowanie i partycypacja w sterylizacji zwierząt, szczepienia.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi – likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci.

W zakresie edukacji ekologicznej – propagowanie wiedzy o ograniczeniu populacji zwierząt, prowadzenie akcji zapobiegającej bezdomności zwierząt.

Jak wynika z przedkładanych dokumentów gminy planują działania i wyznaczają sobie cele w bardzo zbliżonych obszarach.

Wnioski i rekomendacje

4. Niezbędne jest zachęcanie i w ramach posiadanych możliwości wspieranie gmin w przygotowywaniu niezbędnych dokumentów planistycznych dotyczących ochrony środowiska, przede wszystkim Programów ochrony środowiska.
5. Wobec szerokiego zakresu obowiązków jakie spoczywają na administracji lokalnej w zakresie zarządzania ochroną środowiska i gospodarką wodną za pożądane należy uznać wzmocnienie administracji ochrony środowiska zarówno na poziomie gminnym jak i powiatowym.
6. Za szczególnie ważne należy uznać prace mające na celu przygotowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów powiatu, dla których plany takie nie istnieją.
7. W miarę swoich możliwości wszystkie szczeble administracji publicznej na terenie

powiatu grodziskiego powinny starać się gromadzić informacje na temat stanu środowiska na swoim terenie, źródłach zagrożenia dla tego stanu oraz możliwych i pożądanych sposobach przeciwdziałania zagrożeniom i degradacji środowiska.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Uwarunkowania zewnętrzne dla wdrażania powiatowej polityki ekologicznej ustanawiają:

- międzynarodowe uwarunkowania krajowej polityki ochrony środowiska;
- polityka ekologiczna państwa;
- program ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego.

Zobowiązania międzynarodowe

Międzynarodowe zobowiązania w zakresie ochrony środowiska Polski wynikają zarówno z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej jak i ratyfikacji umów i konwencji międzynarodowych.

Zgodnie z zasadą subsydiarności, w trakcie negocjacji akcesyjnych z Unią Europejską Rząd Polski przeniósł na samorządy lokalne znaczną część obowiązków w zakresie fizycznego wypełniania przepisów Unii Europejskiej. Dotyczy to takich zagadnień jak: ochrona powierzchni ziemi ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami, ochrona wód i gospodarka ściekowa, zapewnienie właściwej jakości powietrza atmosferycznego, ochrona przyrody. Zadania te w większości przypadków zostały przeniesione do krajowej legislacji, a cele ilościowe znalazły odzwierciedlenie w priorytetach polityki ekologicznej państwa.

Dodatkowe wymagania wynikają z zaakceptowanych przez Polskę konwencji i umów międzynarodowych. Wymogi stąd wynikające obejmują bardzo szeroki zakres zagadnień: ochronę atmosfery (w tym zapobieganie zmianom klimatu i ochrona warstwy ozonowej), ochrona powierzchni ziemi, przyrody i różnorodności biologicznej, gospodarki odpadami. Polska podpisała i ratyfikowała ponad 100 takich konwencji. Część z nich ma charakter wiążący, a brak realizacji podjętych zobowiązań spowoduje nałożenie na nasz kraj określonych kar lub sankcji. Dlatego też niezbędne jest podejmowanie działań mających zapewnić realizację zaciągniętych zobowiązań. Działania te powinny być wdrażane na wszystkich szczeblach i przez różnorodne podmioty – także na poziomie lokalnym i regionalnym.

„Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”

Zgodnie z normą prawną zawartą w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.), realizacja działań w zakresie ochrony środowiska odbywa się w Polsce w sposób planowy, w oparciu o przyjmowaną co cztery lata strategię – politykę ekologiczną państwa.

„Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” wprowadza szereg zasad, którym podporządkowane powinny być nie tylko prace na rzecz ochrony środowiska, ale także całe życie społeczno – gospodarcze kraju. Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, co oznacza obowiązek równorzędnego traktowania rozwoju społecznego, ekonomicznego i ekologicznego.

„Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku”

W 2012 roku Samorząd Województwa Mazowieckiego uchwalił nowy program ochrony środowiska dla regionu: „Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku”. Określił on nadrzędny cel działań w zakresie ochrony środowiska w regionie: ochrona środowiska naturalnego na Mazowszu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, jako podstawa poprawy jakości życia mieszkańców regionu. Sformułowano także priorytety ekologiczne:

Obszar priorytetowy I – poprawa jakości środowiska:

- Poprawa jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego dla ozonu do 2020 r.
- Poprawa jakości wód,
- Racjonalna gospodarka odpadami,
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.

Obszar priorytetowy II – racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych

- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- Efektywne wykorzystanie energii,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

Obszar priorytetowy III – ochrona przyrody

- Ochrona walorów przyrodniczych,
- Zwiększanie lesistości,
- Ochrona lasów ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej.

Obszar priorytetowy IV – poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

- Przeciwdziałanie poważnym awariom,
- Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych,
- Ochrona przed powodzią i suszą,
- Ochrona przed osuwiskami,
- Ochrona przeciwpożarowa.

Obszar priorytetowy V – edukacja ekologiczna społeczeństwa

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Mazowsza,
- Udział społeczeństwa w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.

Obszar priorytetowy VI - zagadnienia systemowe

- Upowszechnianie znaczenia zarządzania środowiskowego,
- Zwiększenie roli placówek naukowo-badawczych Mazowsza we wdrażaniu eko-innowacji,
- Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody w środowisku.
- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- ochrona przed skutkami poważnych awarii przemysłowych,
- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zrealizowaniu powyższych priorytetów wojewódzkiego programu ochrony środowiska służyć będzie uzgadnianie celów polityki ekologicznej jakie będą określone na poziomie lokalnym: powiatowym i gminnym. Oznacza to, że działania zaproponowane w programie ochrony środowiska powiatu grodziskiego powinny wspierać, a co najmniej nie być sprzeczne, z kierunkami ustalonymi na poziomie wojewódzkim.

6. CELE I PRIORYTETY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GRODZISKIEGO

Nadrzędnym celem Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodziskiego jest:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ POWIATU GRODZISKIEGO I STAŁA POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA JEGO MIESZKAŃCÓW

Będzie to osiągnięte przez:

- wspieranie rozwoju gospodarczego, tworzenie nowych miejsc pracy i popieranie aktywności zawodowej mieszkańców powiatu. W sposób szczególny wspierane będzie lokowanie na terenie powiatu przedsięwzięć nie wpływających negatywnie na stan środowiska;
- wspieranie rozwoju infrastruktury zapewniającej właściwy standard życia mieszkańców powiatu (wodociągi i kanalizacja, zorganizowany system usuwania odpadów, komunikacja zbiorowa, właściwy stan dróg, telefony i internet);
- zwiększanie aktywności obywatelskiej i podnoszenie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa. Będzie to osiągnięte m.in. poprzez wspieranie edukacji formalnej w tej dziedzinie oraz wspomaganie działalności organizacji ekologicznych;
- stałe ograniczanie emisji substancji i energii. Będzie to osiągnięte poprzez wzmacnianie nadzoru nad podmiotami odprowadzającymi zanieczyszczenia do środowiska, ściśle egzekwowanie decyzji administracyjnych, wspieranie przedsiębiorców w działaniach proekologicznych;
- bierna i czynna ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu, poprzez tworzenie nowych obiektów chronionych, wzmacnianie nadzoru nad terenami i obiektami chronionymi.

Ustalono także cele główne *Programu ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego...*:

1. Stała poprawa stanu środowiska i związanej z nim jakości życia mieszkańców powiatu poprzez kontynuowanie rozpoczętych na terenie powiatu działań związanych z ochroną środowiska oraz prowadzenie tych prac w zakresie ochrony środowiska, których nie udało się zrealizować w latach 2009 – 2012.
2. Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii i zasobów naturalnych.
3. Wzmacnianie nadzoru nad obszarami objętymi różnymi formami ochrony przyrody i terenami o dużych walorach przyrodniczych, wspieranie podejmowanych przez różne instytucje i mieszkańców powiatu działań mających na celu ochronę przyrody (rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i podmioty gospodarcze).
4. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem nadzoru nad transportem substancji niebezpiecznych przez teren powiatu, tworzenie procedur na wypadek awarii i katastrof.

5. Zwiększenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz osób prowadzących działalność gospodarczą na jego terenie.

Powyższe cele realizowane będą, poprzez cele szczegółowe oraz zadania wdrażane w dwóch horyzontach czasowych:

krótkookresowym (lata 2013 – 2016),
średnioterminowym (do roku 2020).

Nadrzędny cel programu ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego oraz przedstawione powyżej cele główne (priorytety) realizowane będą poprzez wdrażanie opisanych poniżej celów szczegółowych i działań.

6.1. Stała poprawa stanu środowiska.

6.1.1 Poprawa jakości wód

Celem strategicznym do 2020 roku jest osiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych na terenie powiatu.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zasobów wodnych przed ściekami.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- rozbudowa sieci kanalizacyjnej, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracjach zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej, tam gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie (tereny o dużej gęstości zabudowy) i systemów bezpiecznego gospodarowania ściekami na terenach poza obszarami aglomeracji;
- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony wód poprzez szczegółowy nadzór nad wielkością odprowadzanego do nich ładunku zanieczyszczeń przez podmioty gospodarcze;
- ograniczenie zagrożenia dla ekosystemów wodnych powodowanych przez zrzut ścieków burzowych;
- wspieranie realizacji indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie;
- ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniem oraz nadmierną eksploatacją;
- zapewnienie wszystkim mieszkańcom powiatu dostępu do wody pitnej dobrej jakości.

6.1.2 Poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Celem strategicznym do 2020 jest zapewnienie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu.

Celami szczegółowymi są: ograniczenie zanieczyszczenia powietrza pyłem oraz likwidacja lokalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- wspieranie działań mających na celu likwidację uciążliwości i zagrożeń powodowanych przez niskie źródła emisji (kotły indywidualne, kotłownie lokalne, małe podmioty gospodarcze etc.);

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony powietrza atmosferycznego poprzez szczegółowy nadzór nad wielkością wprowadzanego do niego ładunku zanieczyszczeń przez podmioty gospodarcze;
- zmniejszenie uciążliwości emisji do powietrza poprzez wyprowadzanie samochodowego ruchu tranzytowego z obszarów zurbanizowanych i o wysokiej gęstości zabudowy mieszkalnej;
- bezwzględne egzekwowanie zakazu spalania odpadów w piecach domowych.

6.1.3. Działania związane z ochroną powierzchni ziemi

Celem strategicznym do 2020 jest ochrona gleb przed degradacją i ochrona zasobów naturalnych na terenie powiatu.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest ochrona terenów biologicznie czynnych na terenie powiatu.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- inwentaryzacja terenów zdegradowanych wymagających rekultywacji oraz rolniczych z glebami o wysokiej jakości, które nie powinny być przekształcane na cele nierolnicze i nieleśne;
- wspieranie stosowania przez rolników dobrej praktyki rolniczej oraz wdrażania przez nich programów rolno – środowiskowych (szczególnie w zakresie ochrony gruntów rolnych);
- rekultywacja terenów i gruntów zdegradowanych (w tym poprzemysłowych, miejsc nielegalnego składowania odpadów, starych składowisk, „dzikich” wysypisk etc.);
- wprowadzenie zasad ochrony powierzchni biologicznie czynnej do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ścisłe przestrzeganie zasady zachowania powierzchni biologicznie czynnej na terenach posesji prywatnych.

6.1.4 Poprawa klimatu akustycznego

Celem strategicznym do 2020 roku jest zapewnienie, że na terenie powiatu nie będzie obszarów, na których występować będą przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest prowadzenie działań ograniczających zagrożenie hałasem mieszkańców powiatu.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- identyfikacja miejsc i obszarów występowania ponadnormatywnego hałasu na terenie powiatu;
- wprowadzanie rozwiązań ograniczających uciążliwość hałasu na terenach gdzie występuje stałe przekroczenie dopuszczalnych norm (m.in. bariery akustyczne, poprawa jakości dróg, zwiększanie płynności ruchu, szczelne okna etc.);
- wyprowadzanie ruchu tranzytowego z obszarów zurbanizowanych i o wysokiej gęstości zabudowy mieszkalnej;
- bezwzględne przestrzeganie zasad ochrony przed hałasem w planach zagospodarowywania przestrzennego gmin.

6.1.5 Zapewnienie ładu przestrzennego

Celem strategicznym do 2020 roku jest zapewnienie, że plany zagospodarowania przestrzennego obejmować będą cały obszar powiatu.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest wspieranie działań gmin w zakresie przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- dążenie do wykonania opracowań ekofizjograficznych jako podstawy do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wprowadzenie zasady uwzględniania priorytetów ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego;
- sukcesywne uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego dla tych terenów gmin, dla których nie istnieją obowiązujące plany.

6.2. Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii i zasobów naturalnych.

Celem strategicznym do 2020 roku jest umożliwienie wykorzystania istniejących, na terenie powiatu, rezerw efektywności przy korzystaniu z zasobów wody, surowców naturalnych (w tym mineralnych) oraz energii, a także dążenie do wykorzystania istniejącego na terenie powiatu potencjału odnawialnych źródeł energii.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności gospodarki komunalnej i przemysłowej na terenie powiatu.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- zapobieganie stratom wody w przesyle;
- propagowanie zamkniętych obiegów wody w podmiotach gospodarczych i oszczędnego wykorzystania wody w gospodarce komunalnej;
- promowanie najlepszych dostępnych technik w zakresie zmniejszenia wodochłonności, energochłonności i materiałochłonności działalności gospodarczej prowadzonej na terenie powiatu;
- promocja rozwiązań o wysokiej efektywności energetycznej, wprowadzanie rozwiązań efektywnych energetycznie w budynkach użyteczności publicznej i oświetleniu miejscowości;
- egzekwowanie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produkcji;
- wspieranie stosowania odnawialnych źródeł energii w gospodarce komunalnej i działalności gospodarczej;
- wspieranie przedsięwzięć na rzecz rolnictwa ekologicznego, budowy zbiorników retencyjnych, odnawialnych źródeł energii, odzysku odpadów;
- promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty ekologiczne, wspieranie działań zmierzających do osiągnięcia certyfikatów;
- analiza wydanych pozwoleń ekologicznych i przestrzegania nałożonych na różne instytucje i podmioty obowiązków z zakresu ochrony środowiska;
- propagowanie stosowania w podmiotach gospodarczych, działających na terenie powiatu najlepszych dostępnych technik (*BAT* – Best Available Techniques).

6.3. Wspieranie działań mających na celu ochronę przyrody

Celem strategicznym do 2020 roku jest objęcie wszystkich obszarów i obiektów cennych przyrodniczo na terenie powiatu prawnymi formami ochrony oraz stworzenie spójnego systemu ich ochrony.

Celami szczegółowymi do 2016 roku są: zapewnienie właściwego stanu i nadzoru nad wszystkimi obiektami chronionej przyrody na terenie powiatu oraz identyfikacja wszystkich obszarów i obiektów, które na terenie powiatu powinny zostać objęte ochroną.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- identyfikacja obszarów i obiektów na terenie powiatu predysponowanych do objęcia ich ochroną prawną;
- określenie zasad połączenia obszarów chronionych na terenie powiatu w spójny system i jego połączenia z obszarami chronionymi zlokalizowanymi w sąsiednich powiatach;
- identyfikacja istniejących i potencjalnych źródeł degradacji obszarów cennych przyrodniczo i podjęcie działań mających na celu likwidację tych zagrożeń;
- organizowanie seminariów i warsztatów na temat ochrony przyrody i roli obszarów chronionych w strategii rozwoju powiatu;
- wspieranie przez samorząd powiatu inicjatyw i działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe i osoby fizyczne na rzecz ochrony przyrody i różnorodności biologicznej;
- ochrona starodrzewu, zieleni miejskiej, parków podworskich i wiejskich;
- podjęcie działań zmierzających do wykonania opracowań ekofizjograficznych jako podstawy do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wdrażanie programów rolno - środowiskowych na terenach cennych przyrodniczo;
- restrukturyzacja terenów wiejskich poprzez zalesienia i zadrzewienia;
- ochrona istniejących lasów, poprawa ich produktywności;
- utrzymanie wielofunkcyjności lasów, poprawa ich funkcji ochronnej (nieprodukcyjnej);
- ochrona istniejących zadrzewień;
- zapewnienie dokumentacji urzędniowej dla lasów;
- wspieranie wprowadzania na terenach chronionych produkcji rolnej zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym lub w oparciu o schemat programów rolno - środowiskowych;
- motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych powiatu;
- aktywizacja społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody.

6.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu

Celem strategicznym do 2020 roku jest zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa wszystkim mieszkańcom powiatu poprzez likwidację lub nadzór nad lokalnymi źródłami zagrożenia i stworzenie procedur postępowania, ochrony ludności oraz zasobów przyrodniczych w przypadku wystąpienia awarii lub katastrof.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii lub katastrof oraz minimalizacja ich potencjalnych skutków.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- podjęcie próby stworzenia powiatowego programu ochrony ludności i zasobów przyrodniczych w przypadku wystąpienia awarii (przemysłowej lub transportowej) stwarzającej nadzwyczajne zagrożenie dla ludzi i środowiska lub katastrofy naturalnej (powódź, huragan);
- realizacja przedsięwzięć zabezpieczenia przeciwpowodziowego;
- prowadzenie nadzoru nad drogami na terenie powiatu w celu wyeliminowania nielegalnego przewozu niebezpiecznych substancji przez teren powiatu poza wyznaczonymi trasami;
- analiza potrzeb w zakresie adaptacji powiatu do potencjalnych skutków zmiany klimatu, w tym analiza potrzeb ochrony przed powodzią oraz suszą;
- współpraca ze służbami wojewódzkimi i instytucjami rządowymi w tworzeniu ponad powiatowych programów i systemów ochrony ludności i środowiska przed skutkami awarii i/lub katastrof;
- wspieranie służb ratowniczych działających na terenie powiatu w sprzęt niezbędny do adekwatnego reagowania w przypadku wystąpienia awarii lub katastrofy;
- bezwzględne zapewnienie uwzględnienia zagadnień ochrony przed skutkami awarii i katastrofami w planach zagospodarowania przestrzennego (z ewentualnym określeniem obszarów ograniczonego użytkowania);
- informowanie mieszkańców powiatu o istniejących i potencjalnych źródłach awarii lub katastrof, potencjalnych ich skutkach i sposobach postępowania w przypadku ich wystąpienia.

6.5. Zwiększenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz osób prowadzących działalność gospodarczą na jego terenie.

Celem strategicznym do 2020 roku jest poprawa poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu, pracowników administracji oraz osób prowadzących działalność gospodarczą.

Celem szczegółowym do 2016 roku jest wzrost znaczenia ochrony środowiska w świadomości społecznej mieszkańców powiatu, pracowników administracji oraz osób prowadzących działalność gospodarczą.

W tym celu niezbędne jest podjęcie następujących działań:

- współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie prowadzenia edukacji ekologicznej i innych działań na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej;
- zapewnienie społeczeństwu powszechnego dostępu do informacji o środowisku i sposobach jego ochrony;
- wspieranie udziału społeczeństwa w postępowaniach w sprawach ochrony środowiska;
- wspieranie wydawnictw propagujących postawy proekologiczne, organizowanie imprez wspierających kształtowanie takich postaw;
- wspieranie organizacji imprez masowych o tematyce ekologicznej - *Dzień Ziemi, Dzień Ochrony Środowiska, Sprzątanie świata*;
- organizowanie konkursów, wystaw, imprez i innych działań aktywizujących społeczeństwo do troski o środowisko oraz wspierających działania i postawy

proekologiczne mieszkańców powiatu oraz osób prowadzących na jego terenie działalność gospodarczą;

- współpraca ze szkołami na terenie powiatu we wdrażaniu do programów edukacji formalnej zagadnień zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska;
- wspieranie udziału pracowników administracji publicznej w szkoleniach, warsztatach, konferencjach i innych imprezach podnoszących poziom ich wiedzy i świadomości ekologicznej;
- wzmocnianie komórek ochrony środowiska i gospodarki wodnej w strukturach samorządowych;
- współpraca ze środkami masowego przekazu w propagowaniu treści proekologicznych.

7. GOSPODAROWANIE ODPADAMI

Uchwalony w 2009r. Program ochrony środowiska dla Powiatu Grodzkiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą do 2016 roku nie zawierał informacji na temat gospodarowania odpadami, ponieważ obowiązująca w 2009 roku ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach nakładała na powiaty obowiązek sporządzania powiatowych planów gospodarki odpadami, które kompleksowo omawiały kwestie dotyczące odpadów. W związku z faktem, iż obecnie obowiązująca ustawa z dnia 8 stycznia 2013r. o odpadach (Dz. U. z 2013, poz. 21 z późn. zm.) nie przewiduje sporządzania planów gospodarki odpadami na poziomie powiatu, kwestie dotyczące gospodarowania odpadami omówiono w niniejszym opracowaniu.

Starosta Grodzki wpływa na prawidłowe gospodarowanie odpadami na terenie powiatu poprzez określanie warunków prowadzenia działalności w wydawanych dla podmiotów gospodarczych decyzjach administracyjnych. W roku 2011 Starosta Grodzki wydał 38 decyzji dotyczących gospodarki odpadami, a w roku 2012 – 42 decyzje. Były to pozwolenia na wytwarzanie odpadów, a także zezwolenia na ich zbieranie, transportowanie, odzysk i unieszkodliwianie. Decyzje te obligują podmioty gospodarujące odpadami do prowadzenia działalności w sposób zapewniający poszanowanie środowiska naturalnego.

Mimo podejmowanych działań problemem gospodarki odpadami w powiecie jest nadal fakt wywożenia odpadów w sposób niekontrolowany do lasów, zagłębień terenu i w inne miejsca do tego nieprzeznaczone. Odpady są często palone w piecach domowych i/lub na powierzchni ziemi. Rośnie jednak świadomość społeczna o konieczności odrębnego, selektywnego zbierania odpadów, szczególnie niebezpiecznych, takich jak baterie, świetlówki czy zużyty sprzęt elektroniczny.

Za najważniejsze kierunki prac, mających na celu rozwiązanie problemów w dziedzinie gospodarki odpadami należy uznać:

- wzmocnienie nadzoru nad gospodarstwami domowymi, aby odpady komunalne nie były palone w domowych piecach i nie trafiały do nieprzeznaczonych do tego miejsc;
- rozwinięcie systemu selektywnej zbiórki odpadów, tak aby docelowo korzystała z niego zdecydowana większość mieszkańców powiatu;
- wspieranie działań prowadzących do usuwania azbestu z obiektów gospodarskich i mieszkalnych;
- likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci;
- prowadzenie działań edukacyjnych prowadzących do tego, aby mieszkańcy powiatu uznali konieczność prawidłowego postępowania z odpadami.

8. WDRAŻANIE CELÓW PROGRAMU

Choć bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Starosta i Zarząd Powiatu Grodziskiego i działające z jego upoważnienia jednostki organizacyjne powiatu, to ze względu na istniejący w Polsce podział kompetencji i odpowiedzialności w ochronie środowiska realizacja przedstawionych w „Programie...” zadań wymagać będzie przede wszystkim udziału gmin, a także administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz przedsiębiorców i mieszkańców powiatu.

Dla realizacji celów zawartych w *Programie Ochrony Środowiska Powiatu Grodziskiego* wykorzystywane będą instrumenty:

- instytucjonalne
- prawne i proceduralne
- finansowe
- społeczne

Instytucje wdrażające

Wdrażanie celów zawartych w niniejszym „Programie...” spoczywać będzie przede wszystkim na organach ochrony środowiska działających na tym terenie.

Są to:

- Wójtowie i burmistrzowie miast (rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy). Aktywność samorządów lokalnych będzie miała decydujący wpływ na powodzenie realizacji niniejszego „Programu...”, znaczna ilość działań i inwestycji będzie realizowana bowiem na tym szczeblu. Dlatego też Starosta i Zarząd Powiatu w ramach swoich kompetencji i możliwości mogą jedynie wspierać gminy w realizacji założonych działań.
- Starosta – główny decydent w ochronie środowiska, sprawuje nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizuje zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Także Rada i Zarząd Powiatu posiadają określone kompetencje i obowiązki w zakresie ochrony środowiska.

Zgodnie z przepisami Rada Powiatu :

- uchwała Program ochrony środowiska;
- co 2 lata analizuje raporty z realizacji Programu ochrony środowiska,
- ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół instalacji oddziałujących negatywnie na środowisko,

Na Zarządzie Powiatu spoczywać będzie obowiązek przygotowania, co dwa lata, raportu z realizacji *Programu ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020* i przedłożenie tego opracowania Radzie Powiatu.

W realizacji „Programu...” Starosta Grodziski będzie współpracował z organami ochrony środowiska szczebla wojewódzkiego, w szczególności z:

- Marszałkiem Województwa Mazowieckiego, który zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Marszałek uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa oraz wojewódzki program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami, sprawuje kontrolę nad Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska.
- Mazowieckim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, który jest organem kontrolnym, prowadzącym kontrolę przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez podmioty korzystające ze środowiska, prowadzi badania stanu środowiska w ramach sieci monitoringu, wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Oczywiście jest, że tylko przy utrzymaniu ścisłego kontaktu Starostwa Powiatowego z Urzędami Gmin możliwe będzie zwiększenie szans realizacji zadań sformułowanych w „*Programie ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020*”.

Instrumenty prawne i proceduralne

Wdrażanie *Programu...* będzie następowało zgodnie z przepisami krajowymi. Wynika z nich, że władze powiatu mają ograniczone kompetencje w zakresie ochrony środowiska, a większość działań i obowiązków powinna być wykonywana przez burmistrzów i wójtów gmin należących do powiatu.

Tym niemniej starosta posiada szereg uprawnień proceduralnych, które mogą i będą wykorzystywane przy realizacji *Programu...*

Zgodnie z obowiązującymi przepisami starosta co do zasady wydaje decyzje administracyjne dotyczące:

- wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza;
- gospodarki wodno – ściekowej - pozwolenia wodnoprawne: na szczególnie korzystanie z wód, na wykonanie z urządzeń wodnych, na rolnicze wykorzystanie ścieków, w zakresie nieobjętym zwykłym korzystaniem z wód, na wprowadzenie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, na długotrwałe obniżenie zwierciadła wody podziemnej, na odwadnianie obiektów lub wykopów budowlanych i/lub na wydobywanie kamienia, żwiru, piasku, innych materiałów oraz ich składowanie;
- wytwarzania odpadów;
- prowadzenia działalności w zakresie gospodarowania odpadami;
- dopuszczalnej emisji hałasu do środowiska;
- zatwierdzenia projektu prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji;
- wydawania koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych (bez użycia materiałów wybuchowych i na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³).

Przy wydawaniu wskazanych powyżej decyzji starosta będzie brał pod uwagę czy planowane działania nie są sprzeczne z celami *Programu ...*

Realizacji *Programu...* służyć będzie także prowadzenie rejestrów przez Starostwo (m.in. w odniesieniu do decyzji o emisji do powietrza atmosferycznego, pozwoleniach wodnoprawnych i in.).

Jednym z kluczowych warunków realizacji celów zawartych w niniejszym *Programie...* będzie zapewnienie bezwzględnego przestrzegania obowiązujących przepisów ochrony środowiska. W celu zapewnienia właściwej egzekucji prawa Starostwo współpracować będzie z władzami gmin oraz Wojewódzką Inspekcją Ochroną Środowiska. W ramach współpracy z WIOŚ prowadzone będą działania mające na celu zapewnienie lepszego rozpoznania sytuacji w zakresie stanu środowiska na terenie powiatu, głównych źródeł zagrożenia, a także w zakresie prowadzenia badań monitoringowych.

Instrumenty finansowe

Ochrona środowiska wymaga dużych nakładów finansowych, związanych przede wszystkim z budową infrastruktury np.: sieci kanalizacji, oczyszczalni ścieków czy sieci wodociągowych. Z realizacją *Programu...* związana będzie konieczność przeznaczenia na ten cel odpowiednich środków finansowych. Tam gdzie będzie to ustawowo możliwe działania będą wspierane z budżetu powiatu grodziskiego, przede wszystkim ze środków dawnego Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Tym niemniej istotna część zadań będzie musiała zostać sfinansowana z budżetów gmin; na część prac konieczne będzie pozyskanie środków finansowych z zewnątrz,

Dla realizacji zapisów *Programu...* niezbędne będzie wykorzystanie dostępnych instrumentów finansowych, a także pozyskanie dodatkowych środków finansowych, jak choćby środki funduszy europejskich..

Zakłada się, że najważniejszymi źródłami finansowania działań zawartych w niniejszym *Programie ...* będą:

- środki własne samorządów przeznaczone na ochronę środowiska,
- wykorzystanie partnerstwa publiczno – prywatnego dla realizacji celów publicznych w zakresie ochrony środowiska, środki własne przedsiębiorstw (głównie w zakresie gospodarki komunalnej), środki prywatne mieszkańców;
- środki pochodzące z opłat i kar ekologicznych za korzystanie ze środowiska lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska.

Zakłada się, że dla zapewnienia wdrożenia priorytetów i działań przedstawionych w niniejszym *Programie...* konieczne będzie pozyskiwanie środków także z innych źródeł:

- budżetu Państwa, w postaci dotacji celowych na ochronę środowiska (w ograniczonym stopniu),
- pożyczki i dotacje z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki finansowe z Programów Operacyjnych (m.in. Program Regionalny oraz PO „Infrastruktura i Środowisko”) wykorzystania funduszy Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności),
- kredyty z banków komercyjnych, w tym m.in. Banku Ochrony Środowiska i Banku Gospodarstwa Krajowego.

Realizacja programu podporządkowana będzie stosowaniu zasady polityki ekologicznej: „zanieczyszczający płaci”. Oznacza to, że tam gdzie będzie to możliwe i uzasadnione, koszty działań zapobiegawczych i naprawczych w ochronie środowiska ponoszone będą przez

sprawców zanieczyszczenia. Dotyczy to także osób fizycznych (mieszkańców powiatu), korzystających z infrastruktury ochrony środowiska (kanalizacja, wodociągi, system gospodarki odpadami itp.).

Instrumenty społeczne

Realizacja *Programu* ... wymagać będzie także szerokiego wsparcia mieszkańców powiatu grodziskiego oraz działających na tym terenie organizacji pozarządowych, zwłaszcza tych, których cele statutowe dotyczą szeroko pojętej ochrony środowiska. Dlatego też mieszkańcy i organizacje pozarządowe zostały włączone do tworzenia niniejszego *Programu*... już na etapie jego projektu, o czym informowano we wcześniejszych rozdziałach.

W trakcie realizacji *Programu*... władze powiatu będą współpracować z organizacjami społecznymi działającymi na terenie powiatu, a także włączać społeczności lokalne w procedury podejmowania decyzji o sposobie korzystania ze środowiska i zasadach jego ochrony. Wszelkie postulaty i wnioski strony społecznej będą merytorycznie analizowane i w przypadku pozytywnej oceny uwzględniane w programie.

9. MONITORING REALIZACJI „PROGRAMU...”

Dla oceny postępów we wdrażaniu założonych celów niniejszego *Programu*... zakłada się prowadzenie monitoringu:

- jakości środowiska,
- realizacji celów polityki środowiskowej.

Sposób monitorowania realizacji *Programu*... wynika przede wszystkim z obowiązujących obecnie w tym zakresie przepisów prawa. Zgodnie z nimi Starosta Grodziski jest zobowiązany do przedstawiania szczegółowych informacji o realizacji zadań wynikających z zapisów *Programu*... Zarządowi i Radzie Powiatu. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, z wykonania *Programu*... Zarząd Powiatu sporządzać będzie co dwa lata raporty, które przedstawiane będą Radzie Powiatu. Zakłada się, że raporty takie zostaną przygotowane i przedstawione Radzie odpowiednio (w okresie programowania):

do 31 stycznia 2015 r.,
do 31 stycznia 2017 r.,

Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach *Programu*..., gdyż jego cele i zapisane w nim działania mogą ulegać zmianie, w zależności od sytuacji prawnej, społecznej, gospodarczej i ekologicznej.

Program ochrony środowiska zostanie rozpowszechniony (a projekt *Programu* skonsultowany ze społeczeństwem) wśród społeczeństwa powiatu poprzez jego publikację i umieszczenie na stronie internetowej Starostwa Powiatu Grodziskiego. Znajomość zapisów *Programu*... i społeczny nadzór nad jego realizacją – zarówno przez społeczeństwo jak i, przede wszystkim, przez organizacje pozarządowe, stanowić będzie także element monitorowania realizacji zapisów zawartych w niniejszym opracowaniu.

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju Powiatu Grodziskiego, ważny jest dobór odpowiednich wskaźników systemu monitorowania postępów w osiągnięciu założonych celów. Właściwy system oceny realizacji *Programu...* powinien być oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach presji, stanu i reakcji, które zostały określone w Załączniku nr 3.

10. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GRODZISKIEGO NA LATA 2013 – 2016 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2020 NA ŚRODOWISKO

Zakłada się, że realizacja *Programu...* będzie miała pozytywne oddziaływanie na stan środowiska przyrodniczego i jakość życia mieszkańców powiatu grodziskiego. Ocenę taką można sformułować zarówno na podstawie przyjętych w dokumencie celów, jak i uzgodnieniu tych celów z Polityką Ekologiczną Państwa, Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska na lata 2011 – 2014 oraz innymi dokumentami programowymi ochrony środowiska przygotowanymi na poziomie krajowym i regionalnym. Zakłada się, że realizacja wskazanych w *Programie...* działań przyczyni się także do wypełnienia spoczywających na Polsce obowiązków wynikających z przejścia do polskiej legislacji dorobku prawnego Unii Europejskiej.

Ocenia się, że realizacja działań zaproponowanych w *Programie ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020* wpłynie pozytywnie w szczególności na:

- ład przestrzenny dzięki wsparciu tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego gmin należących do powiatu grodziskiego;
- poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu dzięki zwiększeniu ilości ścieków poddawanych oczyszczaniu i zwiększeniu ładunku zanieczyszczeń usuwanych ze ścieków oraz monitoring zanieczyszczeń. Przyczyni się to do zwiększenia prawdopodobieństwa spełnienia przez Polskę celów Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- komfort życia mieszkańców dzięki rozwojowi infrastruktury wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej;
- zmniejszenie zagrożenia zdrowia mieszkańców powodowanego przez podwyższone stężenie pyłu zawieszonego w powietrzu atmosferycznym;
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego dzięki działaniom, mającym na celu zmniejszenie uciążliwości lokalnych, niskich źródeł emisji oraz wyprowadzaniu transportu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie mieszkalnej;
- odpowiedni poziom ochrony powierzchni ziemi, dzięki podjętym działaniom (m.in. wspieranie dobrych praktyk rolniczych, programów rolno – środowiskowych, rekultywacji terenów zdegradowanych, wprowadzaniu zasad ochrony terenów biologicznie czynnych, likwidacji „dzikich” wysypisk);
- zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu przez ponadnormatywny hałas.
- zwiększenie pewności dostaw wody przez systemy wodociągowe dzięki racjonalizacji wykorzystania wody;
- zmniejszenie zapotrzebowania na surowce i energię niezbędne dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu i działających na jego terenie podmiotów gospodarczych, przez wprowadzenie programów wspierających efektywność;
- wzrost udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, co przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych z terenu powiatu, a także wspierać będzie realizację przez Polskę celów wspólnotowych w tym zakresie;

- wzrost świadomości mieszkańców w odniesieniu do znaczenia i ochrony terenów o dużej wartości przyrodniczej dla zapewnienia właściwej jakości życia na terenie powiatu.
- odpowiedni poziom ochrony wszystkich obiektów i obszarów cennych przyrodniczo leżących na terenie powiatu:
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu, dzięki wprowadzeniu procedur i programów ochrony ludności i zasobów środowiska w przypadku wystąpienia awarii lub katastrofy;
- zmniejszenie ryzyka wystąpienia niespodziewanych wydarzeń o znaczącym zagrożeniu dla zdrowia i życia ludzi i jakości środowiska przyrodniczego, dzięki wprowadzeniu ścisłego nadzoru nad potencjalnymi źródłami awarii;
- poprawę jakości zarządzania ochroną środowiska na terenie powiatu, dzięki nawiązaniu ściślejszej współpracy ze społeczeństwem i działającymi na terenie powiatu organizacjami ekologicznymi i społecznymi;
- poprawę jakości środowiska, w efekcie prowadzonych działań edukacyjnych i promocji postaw proekologicznych wśród mieszkańców, pracowników administracji i osób prowadzących działalność gospodarczą.

Wystąpienie negatywnych oddziaływań możliwe jest na poziomie przyjętych rozwiązań szczegółowych i indywidualnych działań. Niewłaściwa realizacja modernizacji i rozbudowy sieci kanalizacyjnych, błędna lokalizacja oczyszczalni ścieków i innych instalacji może prowadzić do powstania lokalnych problemów i konfliktów ekologicznych. Dlatego też Starostwo Powiatu Grodziskiego w ramach swoich kompetencji prowadzić będzie uważny i szczegółowy nadzór nad działaniami realizowanymi w ramach *Programu ochrony środowiska dla powiatu grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020*.

Natomiast formalne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla Powiatu Grodziskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020 nie jest wymagane. Zgodnie z art. 46. ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235 j.t.): „Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: 2) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.” Uznano, po konsultacji z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Warszawie i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie, iż taka sytuacja nie ma miejsca.

11. ZADANIA WŁASNE POWIATU, HARMONOGRAM I PRZYBLIŻONE KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU

Do zadań własnych powiatu należy zaliczyć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu.

Zadania powiatu w zakresie ochrony środowiska w głównej mierze skupiają się na:

- opracowaniu planów, programów wspierających działania związane z realizacją zasady ustrojowej tj. ekorozwoju,
- wydawaniu opinii, zezwoleń, orzeczeń, zobowiązań, zaleceń wynikających z kompetencji starosty w zakresie ustaw: Prawa wodnego, Prawa ochrony środowiska, o lasach, o ochronie przyrody, Prawa geologicznego i górniczego, o ochronie roślin uprawnych, o odpadach, o ochronie zwierząt, o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesiania;
- udostępnianiu społeczeństwu dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie,
- prowadzeniu rejestru m.in. pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,
- koordynowaniu wspólnych przedsięwzięć z gminami, ułatwiających rozwiązywanie problemów,
- organizowaniu kampanii promocyjno-edukacyjnych.

Również do zadań powiatu należą działania w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi w utrzymywanych obiektach i urządzeniach użyteczności publicznej oraz w obiektach administrowanych przez powiat.

Załącznik nr 1 Harmonogram działań proekologicznych przewidzianych do realizacji na poziomie samorządów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.

Obszar działania	działania	Jednostka realizująca	Lata realizacji
Ochrona wód	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie odprowadzania nieczyszczonych ścieków do wód - budowa i modernizacja sieci wodociągowej na długości około 27 km, a dodatkowo prace przygotowawcze związane z przyszłą budowa dla ponad 25 km - działania związane z konserwacją urządzeń wodnych - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej z kanalizacją deszczową włącznie na odcinku przekraczającym 70 km 	<ul style="list-style-type: none"> - miasta, gminy, powiat, - osoby cywilne 	2013-2016 z perspektywą do 2020
Ochrona powierzchni ziemi	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona gleb użytkowanych rolniczo - ochrona powierzchni biologicznie czynnej 	<ul style="list-style-type: none"> - gminy, powiat, gospodarstwa rolne 	2013-2016
Ograniczenie zanieczyszczeń odpadami	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie selektywnej gospodarki odpadami - usuwanie pozostałości azbestu na obiektach gospodarskich i mieszkalnych - wspomaganie w/w działań - likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci 	<ul style="list-style-type: none"> - gminy -osoby cywilne 	2013-2016
Ochrona powietrza	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń (np. działania związane z termomodernizacją budynków, wymianą systemów ogrzewania) - zmiana paliw tradycyjnych na ekologiczne - budowa ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> - miasta, gminy, powiat, jednostki organizacyjne, osoby prywatne 	2013-2016
Ochrona przed	- działania związane z budową i	- miasta, gminy, powiat,	Zadania ciągle

hałasem	modernizacją systemu dróg - ograniczenie przekraczania dopuszczalnego poziomu hałasu	zarządy dróg	
Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	- Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego i ochrona przeciwpożarowa - działania związane z funkcjonowaniem straży pożarnych - realizacja przedsięwzięć zabezpieczenia przeciwpowodziowego	- miasta, gminy, powiat	Zadania ciągłe
Edukacja ekologiczna	- szkolenia pracowników, jak i ludności w zakresie problematyki ochrony środowiska - zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez akcje typu sprzątanie świata, organizowanie zajęć dydaktycznych, kół zainteresowań czy konkursów ekologicznych - budowa ścieżek przyrodniczych - propagowanie transportu rowerowego - propagowanie wiedzy o ograniczeniu populacji bezdomnych zwierząt	- miasta, gminy, powiat	Zadania ciągłe
Ochrona przyrody	- tworzenie użytków ekologicznych czy wyznaczanie pomników przyrody - pielęgnacja zieleni gminnej i jej uzupełnianie - ewidencjonowanie potencjalnych pomników przyrody - wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii i zasobów naturalnych - wspieranie działań na rzecz zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych	- miasta, gminy, powiat	Zadania ciągłe
Zapewnienie ładu przestrzennego	- dążenie do wykonanie opracowań ekofizjograficznych jako podstawy do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; - wprowadzenie zasady uwzględniania	- miasta, gminy	2013-2016

	<p>priorytetów ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego;</p> <p>- sukcesywne uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego dla tych terenów gmin, dla których nie istnieją obowiązujące plany.</p>		
--	--	--	--

Powyższy harmonogram zakłada prace czynne oraz prace związane z aspektem administracyjnym zarówno w okresie krótkoterminowym jak i w okresie perspektywnym. Okres realizacji zadań uzależniony jest od poszczególnych jednostek oraz od możliwości finansowych przewidzianych na dany rok.

Załącznik nr 2 Przybliżone koszty wdrożenia programu wynikającego z harmonogramu

Wodociągi i prace z tym związane –około 30 milionów

Kanalizacja (w tym deszczowa) – około 125 milionów

Koszty szkoleń i edukacji w tym kształtowanie świadomości ekologicznej ludności - ok. 2,1 miliona

Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci – koszt zależny od intensywności zjawiska

Usuwanie azbestu – dofinansowywanie z gminnych funduszy ograniczone do około 120 tysięcy

Selektywna zbiórka odpadów i jej monitorowanie – 100 tysięcy

Modernizacje kotłowni – koszt indywidualnych użytkowników

Tworzenie użytków ekologicznych i wyznaczanie pomników przyrody – około 70 tysięcy

Działania promocyjne – 60 tysięcy

Z uwagi na fakt rozłożenia powyższych zadań na cały okres koszty podano bez rozbijania na koszty krótko i długoterminowe.

Załącznik nr 3 Wskaźniki monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Grodzisk Maz.		Milanówek		Podkowa Leśna		Baranów		Jaktorów		Żabia Wola	
			2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
1	Długość sieci wodociągowej	km	259,1	270	91,4	94,1	44,2	44,2	118,9	120,8	151,4	152,2	243,91	244,46
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuk	7502	7742	bd	bd	1000	1055	1354	1370	2582	2719	2795	2825
3	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	34224	35400	13105	15320	3432	3516	4739	4795	7746 ¹⁾	8157 ¹⁾	7143	7313
4	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	1346,83	1421,09	bd	302,75	234,95	185,72	97,9	152,1	311,4	378	227,1	244,3
5	Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³ /rok	39,35	40,14	bd	35,5	68,5	52,8	48,4	31,9	29,23	34,35	31,78	33,4
6	Zużycie wody na jednego odbiorcę	m ³ /rok	181,37	181,77	bd	131,26	5,7	4,4	27,97	31,72	120,6	139,02	35,09	36,3
7	Długość sieci kanalizacyjnej	km	119,2	121,6	47,8	57,38	47,1	47,1	bd	7,9	131,6	131,7	0,9	0,9
8	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuk	3850	4450	bd	bd	975	1028	bd	204	2156	2188	bd	bd

9	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	23628	23679	bd	bd	3412	3485	bd	580	6468 ¹⁾	6564 ¹⁾	bd	bd
10	Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	1505, 82	1505, 87	bd	278,9	173,9	158,8	bd	4,8	197,5	216,6	bd	bd
11	Długość czynnej sieci gazowej	km	233,1	291,4	85	86,3	40,2	39,6	4,8	5,1	71,8	76,1	96	101,6
12	Powierzchnia rezerwatów przyrody	ha	0	0	bd	bd	38,8	38,8	bd	bd	0	0	346,99	346,99
13	Obszary chronionego krajobrazu	ha	1506	1506	2617,91	2617,91	1010	1010	bd	bd	31,4	31,4	bd	bd
14	Użytki ekologiczne	ha	0	0	0,8908	0,8908	brak	brak	bd	bd	0	0	1584	1584
15	Pomniki przyrody ²⁾	sztuk	38	37	267	267	410	410	3	3	5	4	51	50
16	Wydatki ogółem na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną z budżetu gminy	złoty	19845879	23832860	bd	bd	2254514	2802000	459811	678064	22174	35267	268 458,00	440.591,00
17	Wydatki na oczyszczanie gminy	złoty	1133055	1039154	525617	673714,26	245000	290000	75664	58972	26077	9740	199 080,00	104 600,00
18	Wydatki na utrzymanie zieleni	złoty	838377	861209	274461,5	331838,72	130000	215000	0	0	0	0	4 789,00	4 588,00
19	Wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód	złoty	1347857	252172	bd	bd	991000 gosp ściek; 45000 rowy	1136000 gosp ściek; 215 rowy	0	0	0	0	bd	bd

20	Wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową	złoty	2230555	2106409	266000	447000	29800 straż; 10000 policja; 300 obrona c.	20000 straż; 10000 policja; 1942 obrona c.	343032	813862	144020	647114	195 105,00	798 740,00
21	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	złoty	794732	367400	4401808	7943833	bd	bd	2368505	928837	239000	157200	1 833 491,00	1 588 713,00
22	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	złoty	975610	467500	99535	501219	45000	215000	34592	196355	0	160000	738	87 438,00
23	Liczba szkolnych kół i klubów ekologicznych	sztuk	bd	bd	6	6	2	2	bd	bd	0	0	3	3
24	Liczba zlikwidowanych miejsc nielegalnego magazynowania odpadów	sztuk	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd

1) wartość średnia przy założeniu 3 os. w 1 gosp. dom. (wyliczono na podst. ilości mieszk / ilość gosp. dom.)

2) uwzględniono sztuki wchodzące w skład jednego obiektu (np. aleje)